

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MEDYA DENETİMİ

Immedlast Bildirgesi - Noam Chomsky

t ü m z a m a n l a r y a y ı n c ı l ı k

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranley.org>

MEDYA DENETİMİ

Immediat Bildirgesi - Noam Chomsky

Çeviren : Şen Süer

T ü m z a m a n l a r y a y ı n c ı l ı k

Medya Denetimi: Immediast Bildirgesi – Noam Chomsky
Orjinal Metinler: Sezing the Media (Immediast Underground)
Media Control – Noam Chomsky (Open Magazine)

tümzamanlaryayıncılık: 26

Bilim ve Araştırma Dizisi: 16

Dizgi ve Sayfa Düzeni: Nurhayat Denkçi
Kapak Düzeni: Aslan Kahraman
Baskıya Hazırlık: Akyüz Yayınları
Baskı: Renk Basımevi, 518 54 36

ISBN 975 - 7350 - 00 - 1

Birinci Baskı: Ekim 1993
İkinci Baskı: Ekim 1995

AKYÜZ KİTABEVİ
YAYIN DAĞITIM PAZARLAMA
SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Neşet Ömer Sk. No: 10/123 Kadıköy/İST.
Tel: 349 43 14-5
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

EDİTÖR'ÜN NOTU

Noam Chomsky'nin Medya Gerçeği'ne gösterilen ilgi okuyucuların, dolayısıyla da izleyicilerin, maruz kaldıkları medya saldırısı karşısında pasif kalmak istemedikleri, çıkış yolları aradıklarına dair beslediğimiz umutları güçlendirdi. Bu istemin ve arayışların sonucu, tüm haberleşme ağının devletle uyum içindeki üç büyük medya tekelinin eline geçmekte olduğu ülkemizde, bizi nasıl bir geleceğin beklediği sorusunun da yanıtı olacaktır.

Devlet-sermaye-medya üçgeninin soluk aldırmayan saldırıları karşısında sinip duyarsızlaşmakta olan kamu vicdanı, insanlık tarihi içinden süzülerek gelen değerlere sahip çıkacak bir donanım için hangi kaynaklardan beslenecektir? Medyanın cenderesinden kurtulmanın bir yolu yok mu? Devlet başkanından falanca yıldızın saç rengine kadar her tür seçimin medyanın denetiminde olduğu bu boğucu atmosferi dağıtıp, taze bir soluk almak, "işte bu güzel, ve bunu biz yarattık" diyebilmek artık bir hayal mi?

Medyaya karşı muhalefet ve medya karşıtı kampanyalar batılı ülkelerde de oldukça yeni olmakla birlikte, hem teorik hem de pratik anlamda belli bir yol katetmiştir. Genel olarak TV programlarının kalitelerinin yükselmesinden reklamlara getirilen kısıtlamalara ve bu alanda kurulan derneklerden yapılan yayınlara kadar, muhalefet geniş bir faaliyet ağı içinde hergün yeni adımlar atmaktadır. Gören gözler tehlikeyi tespit etmiştir.

Duyarlıktaki bu artışa rağmen medyaya karşı yürütülecek mücadelenin yöntemleri ve araçları üzerine yoğun tartışmalar hâlâ sürmektedir. Medyadan uzak olma ya da medyanın yokedilmesi, dağıtılması bir yanda, alternatif medya ağlarının kurulması diğer yanda olmak üzere çeşitli çözüm önerileri gündemdedir.

Asıl olarak Amerika'da faaliyet yürüten ama Avrupa'da ve dünyanın her tarafında hızla örgütlenmekte olan İmmediast grubu da medya karşıtı hareketlerden birisidir. Her tür baskıcı iletişim, kültürel tekseşlilik ve medya denetimi koşullarından İmmediast'lar, medyanın ve devletin bu ardı arkası kesilmeyen ihlallerine meşru bir karşı duruş ve barışçıl bir ayaklanma örgütlenme peşindedir. "Atmosfer kamunun malıdır, hava herkesindir, öyleyse radyo ve TV sinyalleri de kamuya ait olmalıdır" diyen grup, medyaya karşı yürüttüğü muhalefeti, alternatif bir medyanın nasıl yaratılabileceğine dair somut bir programla ifade etmektedir. Böyle bir programın ülkemizde de tartışılmasının, kendi koşullarına uygun yeni önerilerle zenginleştirilmesinin yararları büyüktür. Dünyada, belki de, en hızlı tekelleşme ve en ağır saldırı koşullarını yaşayan insanlarımıza bazı ipuçları sunacağını düşünerek, İmmediast Manifesto da diyebileceğimiz bu kısa metni yayımlıyoruz.

N. Chomsky hakkında uzun söze gerek yok. Okur kendisini asıl uğraşı olan dilbilim alanında olmasa bile, Amerikan dış politikası ve medyasına karşı yürüttüğü mücadeleden tanıyor. Burada yine N. Chomsky'nin **Medya Denetimi** adlı bir makalesini konumuz açısından önemli olduğunu düşünerek yayımlamayı uygun gördük.

İnsanlar içinde yaşadıkları grup, toplum ve mekanlara kendi damgalarını vururlar; susarak ya da konuşarak, onaylayarak ya da başkaldırarak, severek ya da nefret ederek. Kaderimizi başkalarının ellerine terketmemek, kendimiz olmak için çaba sarfetmemiz gereken bir medya dünyasında yaşıyoruz. İyimserlik ve biraz çaba ile odalarımızdan sokaklarımıza, çalışma mekanlarımızdan hiç gitmediğimiz dağların doruklarına dek herşeyi, kendimiz de dahil herşeyi değiştirebiliriz. Yeter ki deneyelim...

IMMEDIAST BİLDİRGE

MEDYAYI ELE GEÇİRMEK

Asya felsefesi aydınlanmayı öğretir. Sağduyu ve içtenlik ise, ayartıcı mesajlar, monologlar, satış taktikleri, tuzaklar ve bilgi kırıntısı taşımayan aşırı sansasyonel haberlerin saldırısına her gün maruz kaldığımız koşullarda bize mücadele yürütebileceğimiz sağlam bir zemin sunar.

Her birimiz kitle iletişim araçlarının geniş bir saldırısına maruz kalmanın insanları bir duygusuzluk ve bulantı içinde nasıl donuklaştırdığını görebiliriz. Her kamusal alandan baskıcı bir monolog duyularımıza sızar ve dikkatimizi altüst eder. Nereye baksak, neyi dinlesek, nereye giderek gidelim: İlan panolarının pornografisi, otobüslerin iki yanındaki levhalar, metro kartları, parlak vitrin yazıları ve gösterileri, posta kutularımızı ardiyeye çeviren reklam furyası, aptal plaj uçakları ve balonları, kuponlar, tiksindirici araba çıkartmaları ve yaka iğneleri, utanç verici hizmet üniformaları, plastik bayraklar ve kurdeleler, saçmasapan gösteriler, köşebaşı bildirileri, arabaların ön camındaki silecek böcekleri, reklamlar,

kredi kartları, haykıran radyolar, günlük gazeteler, her an televizyon, satın aldığımız herşeye sarılan paketler —iç çamaşırımızdaki etiketten evimizde bizi çağıran robot bilgisayarlar kadar. Ancak üstümüzdeki atmosfer ve okyanusların dibi Amerika'nın baskıcı ekolojisinden kurtulmak için bir sığınak olabilir. Her köşede monologlar, bizi patetik müşteriler ve soru sormayan taraftarlara dönüştürmek için psikolojik mutagenler kılığında vızıldar. Her köşede incelik bir saldırıya maruz kalırız.

Medya, kamunun çıkarlarına değil, Devlet'in ve diğer şirketlerin çıkarlarına hizmet eder. Medyanın saldırı ve ayartma ekranı, olası en büyük halk kesimini tutsak almak ve ipnotize etmek üzere düzenlenmiştir. İşte o zaman bu kesimin dikkati reklamcılara hurda fiyatına satılabilir ve sloganlar işe yaramaz şeyler ve manyakça imgelerle altüst edilebilir. Geçilmez bir medya hendeğiyle korunan Devlet birimleri savaştan kâr eder ve ayrıntılı bilgiyle kitle direncininin açığa çıkmasına engel olan yavan açıklamalar ağının ardında rahatına bakar.

Kendi hükümetimizi, kendi devletimizi, ve iletişim medyamızı —yaşamların gerçekliğine tuttuğumuz ayna— denetleyemediğimiz sürece, her birimizi arzulanır, seçkin ve doğru yapmayı vaad eden ürünler çöplüğüne atılmış komik aynalarca çarpıtılan suretlerimizi görmek zorunda kalmaya devam edeceğiz. *Her köşede saldırı altındayız.*

Seyirlik medyanın saldırısı iki yanlıdır: Bir yandan baskıcı mesajlar saldırısıyla halkı kısaça altına alan ticari medya, devlet faaliyetinin ayrıntılarını ve boyutlarını demokratik süreçlerden ve halktan gizleyerek siyasal cinayetlere ve ihanete suç ortağı olur. Kültür, bilinç ve demokratik iktidar, şirket ve Devlet reklamlarının sızması amacıyla kamu dikkatinin **durup dinlenmeden** hazırlanması ve satışına bağımlı olan ülke içi ekonomi uğruna vazgeçtiğimiz şeylerdir. **Immediast'lar**,* bu duruma karşı çıkan ve çalışmalarıyla çok kültürlü sesliliğe, halk üretim kütüphanelerine, kamu medyasına ve açık bir devlete destek veren bütün gruplarla ve bireylerle dayanışma halindedir.

(*) Immediast, medyanın devlet ve şirketler elinden alınarak halk denetimine geçmesini isteyen ve bunun için mücadele veren grubun adıdır. (ç.n.)

Şirketlerle Devletin Ensesti

Devlet bilgilendirme, borç ve şiddeti denetimi altına alır ve kollektif kimliği hedefler. Şirketler metalaştırmayı, işi ve medyayı denetimi altına alır ve bireysel kimliği hedefler. Her ikisi de, mesaj ve direktifleriyle kamuyu kuşatmak için aynı psikolojik stratejileri kullanırlar. Ortak stratejileri, kötü ünlü ABD bilgisizlendirme (disinformation) ve propaganda servisi USIA, 1989 Baharında Küba halkına karşı psikolojik savaş kampanyasının boyutunu artırmaya karar verdiği zamankinden daha saydam olmamıştı. O zamana kadar, Küba halkını psikolojik olarak istikrarsızlaştırma çabaları Florida merkezli Radyo Marti (bugüne dek yasadışı olarak yerli Küba radyoları karşısında propaganda ve bilgisizlendirme yayını yapan, Hükümetin korsan radyo istasyonu) yayınlarında yoğunlaştırılmıştı. 1989 Baharında, USIA psikolojik savaş araçlarına imgeler de ekledi ve Key West sinyal istasyonundan kontrol edilen bir sıcak hava balonundan görüntülü yayınlar yapmaya başladı. Radyo Marti'nin kardeşi olan proje TV Marti olarak adlandırıldı.

Bu noktada birkaç şey akılda tutulmalıdır. Birincisi, Creel Komisyonu'nun Birinci Dünya Savaşı sürecince Amerikalıları savaş yanlısı propagandayla doyurmasından sonra, kamunun duyduğu iğrenmenin düzeyi o kadar yeğindi ki, Devlet'in kamuyu bir daha kendi propagandasına maruz bırakmasını yasaklayan yasalar çıkarıldı. Bu yüzden, USIA'nın *Amerika'nın Sesi*

propaganda yayınlarını bugün Amsterdam, Berlin ve Prag'dan duyabilirsek de, burada, kendi egemenlik bölgemizde ona karşı korunuruz. Propaganda o kadar yönelim kaydırıcı ve kafa karıştırıcıdır ki, Amerikalılar, onun buradaki kaba biçimlerini yasaklayan yasaları gerçekten yürürlüğe koymuşlardır.

Şimdi karşılaşmak ve *yok etmek* zorunda olduğumuz olgu, reklamcılık, eğlence ve haberlerin hükümetin kamu ruhuna soktuğu Truva atına dönüşmüş olmasıdır. Küba halkının kafasını istikrarsızlaştırmayı amaçlayan TV Marti'nin ilk propaganda yayını neydi? ...MTV (Music Television). Düşünün; USIA'nın ilk tele-propaganda yayını MTV'nin .rock videolarını yayımladı! Her köşede saldırı altındayız.

Zihin Denetimi Yöntemleri

Immediast araştırmalar, Devlet'in davranış değişikliği sağlama, bilinçaltı algı manipülasyonu ve zihin denetimi taktiklerini açığa çıkaran iki değerli kaynak buldu. Bunlardan birincisi, CIA'nın yazdığı ve Nikaragualı teröristlere, yani Contra'lara dağıttığı psikolojik savaş elkitabıdır. Bu broşürün talimatları şöyle:

Ashında, siyasal bir savaşta, insan aslı hedef olarak düşünölmelidir. Gerilla savaşının askeri hedefi olarak algılanan insanın en kritik noktası zihnidir. Zihnine bir kez ulaşıldı mı, "siyasal hayvan", mermilere gerek bile kalmadan yenilgiye uğratılabilir...

Gerilla savaşının siyasal savaş olarak kavranması, Psikolojik Operasyonları sonuç almada en belirleyici etkene dönüştürür. O zaman hedef halkın, bütün halkın

zihni olur: Bizim birliklerimiz, düşman birlikleri ve sivil halk...

İletişim soruyu sorma ve aynı soruya yanıt verme yoludur.

Elkitabı, devamla, okuyucularına Devlet'le uzlaşmaz çelişkisi olan bireyleri aldatma, şantaj yapma ve öldürmenin etkili yollarını öğretiyor.

Anlambilimsel Fark

Devletin öncülük ettiği medyanın yok etme programlarını açığa çıkaran belgelerden ikincisi, Fred Landis'in yayımlanmış yazılarında video ve belgesellerinde bulunur. Landis, önce, CIA'nın 1973'te Şili'de çıkardığı günlük gazeteleri tarayarak, ticari medyada zihin denetimi taktiklerinin varlığını keşfetti. Bunun sonucu olarak hazırladığı doktorasında, CIA'nın bilinçaltı algı manipölasyonu taktiklerini belirledi ve Senato Kilise Komitesi'nin 1975 Oturumlarının 7. cildinde yayımlanan "CIA ve Medya" ile House Intelligence Committee'nin 1977-78 Oturumlarında CIA'e karşı kullandı. Landis'in gözlem ve araştırmaları, belirli bir nüfusu psikolojik olarak istikrarsızlaştırmak ve bilinçaltı algı yöntemiyle baskı altına almak için Devlet'in uyguladığı, çok kolayca tanınabilir bir yöntemi teşhir etti. Charles Osgood'un yaptığı araştırmaya ve karşılaştırmalı kültürel dilbilim kuramına (CIA tarafından finanse edilmiştir) dayanarak, hükümet *Anlambilimsel Fark* denilen aşağıdaki yöntemi belirli bir plana göre uygular:

— Birinci olarak, medya birimleri, hedef kitlenin günlük eviçi, kültürel ve ruhsal yaşamlarıyla derin

duygusal çağrışımları olan kültürel simgeler belirler. Daha sonra bu simgeleri, halkın bilinç dışına baskınlar düzenlemekte kullanır ve CIA'nın ürettiği durumlara uygunluk içinde yankılanan ya da uzlaşmaz çelişki haline sokulan bilinçaltı haplar olarak manipüle eder. "Hükümetin bakanlarına yönelik dolaylı saldırılar, hedef alınan görevlinin resmi yanında ilgisiz başlıklar, bilinçaltıyla algılanan propaganda ve önceden seçilmiş sözcük çağrışımlarının yan yana konmasıyla uygulanır. Hükümet liderlerinin bir resminin yanına anahtar sözcüğü yerleştirmekle bile, bildik kişilikler konusunda yeni özellikler ve yeni değerler koşullandırmak üzere kaba bir davranışçı girişim yapılabilir."

— "(Anlambilimsel farktan doğan) Sözcük çağrışımları ile bilinçaltı hapların birleşik etkisi o kadar güçlüdür ki, başka her tür mesajı — etkinin anlamını ve yananlamalarını çürüten mesajları bile— azleder"

Devletin medya denetimi taktikleri, haber kisvesi altında bilinçaltı ve bilgisizlendirici emirler verir. Her kültürde varolan derin psikolojik gömüleri hedef alan Devlet, bu gömüleri, düşmanlar için Satanizm, (ruhunu şeytana satma) Devlet'in desteklediği ya da kuklalaştırdığı liderler için dini mucizeler ve iyi şans gibi şeylerle eşleştirerek ya da aralarında çelişki yaratarak şok, terör, kafa karışıklığı, cinsel arzu, korku ya da belirsizlik yaratır. Simgeler kültürden kültüre değişir. Clarence Thomas'ın ABD Yüksek Mahkeme Aday Atama Oturumları sırasında, *New York Times*, Senatör Hatch'in, *The Exorcist* kitabını elinde tutarken gösteren, bir resmini kapaktan yayımladı (13 Ekim 1991, Pazar) ve bunu Anita Hill ile bağlantılandırdı! Bu bir suçlama değil, psikolojik bir taktikti. Anlambilimsel

farka göre, böylesine çağrışımlarca halkın yaşantısına sokulan derin ve olumsuz duygular, onların yanlışlık ve sapkınlıklarını gösteren kanıtlardan daha dayanıklıdır.

Immediast Taktikleri

Asya felsefesi kendini gerçekleştirimi ve uyanışı öğretir, fakat saldırı altındayken, saldırganı kendi saldırısının gücü ile zararsız hale getirmeyi de öğretir. Bu yaklaşımı öne çıkıyoruz. Immediast taktikleri, medya ve Devlet'in kamunun içine gömülen kilit imge ve metinlerin etkisini nötralize etmeyi amaçlar. Uğraşımız, kamusal alanın şirketlerin, iş yerlerinin ve Devlet kurumlarının yayınlarından kurtarılması ve bitip tükenmek bilmez ilan panoları, manipülatif imgeler, Devlet kaynaklı haberler ve propagandanın bitimsiz bombardımanlarının seyircileri şeklindeki kamuoyunun tutsaklığını yıkmak içindir. O zaman akla şu soru geliyor: Medyayı nasıl kendi gücüyle hareketsiz hale getirebiliriz?

Tüm ticari görsel medyayı kamunun yönetimine, erişebilirliğine ve denetimine bırakmak doğal olarak, şu an hayal edilmesi olanaksız kültürel güçleri serbest bırakır — zihnin dışı açılması Gannet ilan panosundaki virütik bir imge-slogan olmayacak, sokaklarda, radyo ve TV yayınlarında canlı insanlar olacaktır.

Konuşma Özgürlüğünü, masaüstü yayıncılık olanakları, grafik teknolojisi, multi-track işitsel kayıt cihazları, film ve video kameraları ve düzenleyici

aygıtlarla donatılmış stüdyolarında kültürel ürünler basıp televizyon ve radyo yayını yapılabilecek halk üretim kütüphanelerinin geliştirilmesi aracılığıyla herkesin bilgi ve kültürel malzemeye ulaşma ve üretme yeteneği olarak yorumluyoruz. Yayın yapma özgürlüğü halkın erki çerçevesinde olabilir. Şirketler dalga boylarından uzaklaştırılabilir. İstersek onlardan düşük frekanslar karşılığında sersemletici kiralalar alırız. Devlet, sürekli kamu gözetimi altında, kamudan saklama, ve yanıltma gücünden arındırılabilir. Demokrasi, halk kütüphanelerimiz kadar açık ve dinamik olabilir.

Devlet ve şirketlerin mücadele etmelerini kuşkusuz bekliyoruz. Bırakın mücadele etsinler, böyle yaparak yeni çatlaklar ve giriş noktaları açmış oluyorlar. Bu arada biz sizi kendi eyleminize katılmaya çağırıyoruz. Tüm ülkelerden sanatçıları, yazarları, poster sanatçılarını, eylemcileri ve radyo-TV çalışanlarını projemize yardımcı olmaya çağırabiliriz. Tiksintinizi dile getirin. Yüksek sesle konuşun. Savaşın. En çok gereksinim duyulan bölgelerdeki —günlük yaşamınızdakileri— kamu alanlarını kurtarın. Yerli immediast grupları örgütleyin. Radyo-TV Çalışanları Kongreleri düzenleyin. Gazetemiz *Noospapers*'a bildirilerinizi, açıklamalarınızı, eleştirilerinizi, broşürlerinizi, taktiklerinizi, şüirlerinizi, posterlerinizi, kolajlarınızı, belgelerinizi, grafik ve sanatsal çalışmalarınızı gönderin. Hep birlikte kamu alanlarının kurtarılmasına başlayabilir ve seyirlik demokrasideki zora dayalı tutsaklığımıza son verebiliriz.

Devrim ve Ayaklanma

Devrim, hükümetinin devrilmesidir; bizim amacımız ise medyayı devirmektir. Silahlı ayaklanma, bize atılan mermi değil de sözcük ve imgeler olduğu sürece gereksizdir. Fakat bizi tutsak eden bilgisizlendirme, yarı pişmiş skandallar, şoklar, boş arzular ve bilinçaltı haplardan ibaret siyasal ritme boğan sözcük ve imgeler, Devlet ve şirket yetkililerine sınırlarımızın dışındaki insanlara ateş etme, Irak'ta, Panama'da, Grenada'da, El Salvador'da, Libya'da, Nikaragua'da, Afrika'da senin benim gibi binlerce insanı katletme gücünü veren şeylerdir. Medyanın kamunun ellerine geçmesiyle, gizli savaşlar, seçim dalavereleri, istikrarsızlaştırma programları ve diğer örtük eylemler için emir veren Devlet birimleri halkın açık görüşüne ve demokratik denetimine girmeye zorlanacaktır.

Yeni Hizmetli Sınıfı

Amerika'da demokratik meşruiyeti yerleştirmek, yönetimlerimizi devirmekle değil, fakat onları kamunun hizmetlisi konumuna indirmekle başlar. Kaldı ki, Amerika'da Devlet birimleri hâlâ kamu çalışanlarıdır. Immediast'ın amacı, hükümet görevlilerini yalnızca toplumumuzun hizmetlileri, kamunun isteklerinin dinleyicisi, kamusal kültür ekonomisinin yardımcıları ve kamusal tarihin arşivcileri yapmaktır. Demokratik hükümetin meşruiyeti Devlet girişimlerinden değil, çok kültürlü halk hareketlerinden gelecektir. Yayın dalgaları yalnızca kamu tarafından ve kamu için kullanılacak

kamu alanlarıdır —ve kamu hareketleri ulusal, kamu medyasını kurarak birbirlerine yaklaşıacaklardır. 90'lı yıllar için önümüze koyduğumuz çalışma budur.

ABD-John Poindexter Olayı

ABD ile John Poindexter arasındaki Federal Mahkeme davasının sonucu, bizi uzun süreli suskunluktan, ayaklanmacı Immediast eyleme doğru itti. Dikkatle inceleyin: North ve Poindexter, medyanın etkisinde kalmanın, dava tanıklarının, medyanın onları tıka basa doldurduğu sözcük ve imgelerden bağımsız olarak düşünme yeteneklerini yok ettiğini kanıtlayarak, suçlarını tersine çevirdiler. Bu şimdi Amerikan tarihidir, yasal bir emsaldir. Kitle iletişim araçlarının akıl denetimi eylemini kabul etmek, Devlet suçlularını kamu yasalarından korudu. Bu nedenle ABD-John Poindexter örneği bize şunları gösterir:

1. Gerçek kamusal olaylardan kaynaklanan seyirlik temsiller algılamayı manipüle eder ve olayların doğal sonuçlarını denetler.

2. Seyirlik medya kamunun, kitle iletişim araçları gürültüsüne ve imgelerine maruz kalarak verilen önyargılardan bağımsız olarak düşünmesini ve algılamasını önler.

Seyirlik medya, Ulusal Güvenlik Devleti'ni kamu katılımından ve demokratik gözetimden koruyan bir kale hendeği hizmeti görür. Bu arada her ikisi de suçlu olan North ve Poindexter yeniden sokaklara dönerler.

Artan şiddetin, borç, durgunluk ve sistemli aldatmanın bize her gün hükümet ve tüketici medyası tarafından dayatıldığı düşünülürse, Beyaz Saray, CIA,

NSA, CNN, DOD, ABC, USIA, MTV, CBS vb. deki suçları hoşgöremeyiz.

İlişki kurma, yaratma, sevme ve sevişme, oynama, iletişim kurma, paylaşma, özgürce yaşama, katılma ya da kendi başına kalma, kendi isteklerimizi temsil etme ve kendi kültürlerimize sahip çıkma, birlikte yaratma düşüncesi ve yaşama güdülerimiz sürekli işgal ve sürekli saldırı altındadır. Değişme zamanı gelmiştir.

Artık, işitmek istemediğimiz ve yanıt veremeyeceğimiz aldatıcı mesajlarla kuşatılmaya hoşgörüyle bakamayız. Artık halka iletilen bilgiyi sansürleyen, engelleyen ve inkâr eden girilemez bir Devlet'e hoşgörüyle bakamayız. Artık Poindexter, Bush, North ve onların çanak yalayıcıları gibi suçluların uluslararası şiddet ve ülke içi borç suçlarından bağışlanmasına hizmet eden medyaya hoşgörüyle bakamayız. Baskının ekolojisini kendi üstüne yöneltmenin zamanı gelmiştir. Tamamen kamunun yönüne, kullanımına ve denetimine geçene kadar ticari yayın medyasınının mesajlarını veto etmenin, bastırmanın ve tersine çevirmenin zamanı gelmiştir. Kamu alanlarını ilan panoları ve reklamlardan kurtarmak için daha ne kadar beklemek zorundayız? Hava kamu alanıdır ve radyo ve TV yayınları da kendi sesimizi duymak, kendi renklerimizi görmek, kendi konuşmalarımızı duymak ve geniş kültür zenginliğimiz için kutlama yapmak üzere bizimdir. Unutmayın: Diyalog hegemonyayı dengeler ve içtenlik güçlenir.

Ticari medyanın güdükleştirdiği ve sömürgeleştirdiği demokratik iktidarı ve kamu alanını yeniden kurmanın zamanıdır.

Halk kültürünü yayın. Yeniden birleştirin. Medyayı ele geçirin. *Hava sizindir.*

BİR BİLGİLENME EKOLOJİSİNE DOĞRU IMMEDIAT YAKLAŞIM

0. Karşı-ticari basılı, görsel, işitsel, modern, aktivist ve iletişime dayalı medyanın üretilmesine, farklı türlerin birbirleriyle eşleşmesine ve güçlendirmesine katılmak.

1. Şirket ve Devlet medya denetiminin temel kaynaklarını, dinamiklerini ve etkilerini belgelemek. Akıl denetimi, davranış değiştirme ve imaj yaratımı yöntemlerini teşhir etmek.

2. Aldatıcı, bilgisizlendirici ve bilinçaltı medya etkisine karşı bağışıklık kazanmayı ve kurtulmayı güçlendiren araç ve yöntemleri açıkça tartışmak. Tüm iletişim medyasında çözmek, üretmek ve yayımlamak üzere kamunun medya okur yazarlığını artırmak.

3. Kültürel anlatımlar, eğitim, şebeke çalışması ve direniş yaratmak.

4. Radyo ve TV yayınlarında kamu egemenliğini ilân etmek.

5. Tüm kamu alanlarını hükümet, şirket ve iş dünyasının mesajlarından kurtarmak.

6. Tüm ticari yayın medyasının halka devri ve halk üretim kütüphanelerinin yaratılması.

7. Glasnost olarak kurtuluş: Demokratik halk kitle iletişim araçlarının ve medya ağının ortaya çıkışı.

Immediast Yaklaşımı

Ticari medyanın kamu alanları aracılığıyla bireysel mahremiyet alanına sızmasını engellemek amacıyla gücümüzü kamu egemenliğinden ve kişisel özgürlükten alıyoruz.

Eylemlerimiz hemen ve öngörülemez araçlarla yapılmaktadır. Toplumsal değişime dayatılan kurumsal sınırlamaların, keşif ve inisiyatifleri güçlendirecek yerde kültürel gelişimi ve hareket yeteneğini kuruttuğuna inanıyoruz. Ayaklanmayı, desteklenen şiddete karşı meşru bir tepki olarak görüyoruz. Kamu alanlarının kurtulmasını ve bilincin metadan arındırılmasını, birlikte, yan yana ve aynı zamanda gerçekleşen eşzamanlı projeler olarak uyguluyoruz. Immediast etkinliği bu amaçlara yönelik halk ayaklanmasının dizginlerini serbest bırakır ve yalnızca kamu dikkatinin ve bilgisinin ihlal edilemezliğini iddia etmek üzere değil, aynı zamanda kültürel özgürlük ve demokratik iktidar için teknolojiyle birlikte bunları donatmak ve hizmet etmek üzere de çalışır. Bu, soldaki aydınlara ve diğer insanlara yönelik kuramsal bir uygulama değildir. Tüm kamu kesimlerinin bir kamu medyası ve açık bir Devlet geliştirilmesine katılmak üzere donatılması sorunudur.

1. Uygarlaşmanın altın çağı olmamıştır. İnsanlar bir kişinin yönetme ya da koruma yeteneğinden daha büyük güçler yaratmak için örgütlendikleri zaman, erk azınlığa çıkar sağlamak ve çoğunluğu denetlemek üzere kullanılmıştır. Köleciliğin ABD'nde yaklaşık bir yüzyıl öncesine kadar canlı bir iş alanı olduğunu

unutmayın. Suudi Arabistan köleliği 1960'lara kadar uyguladı.

2. İnsanların fiziksel üretim için örgütlendikleri sanayi toplumlarında fiziksel güçler, kamuyu denetlemek, buna karşılık kamu tarafından ise kaynak ve erkin aşırı yoğunlaşmasını yok etmek üzere kullanılır.

Halkın soyut ekonomilerin öznesi olduğu ve imgeler ile reklamlar aracılığıyla manipüle edildiği bilgi toplumlarında, halk medyanın denetimini elde ederek, siyasal, kültürel ve eğitsel yaşamlarının demokratik yönetimini ele geçirebilir. Bu Immediast kuram, sanat ve eylemin merkezidir.

3. Devrim, hükümetin buna zorladığı öznelere tarafından devrilmesidir; Immediasm, medyanın, tutsak dinleyicileri tarafından ele geçirilmesidir. Immediast'ın varlığı, tüm şirket ve ticari yayın medyası tamamen kamunun yönetiminde, elinde ve denetiminde olana dek genişleyecektir.

BİR IMMEDIASST ENTERNASYONALE DOĞRU

1. Immediast eylemler, sanat ve başkaldıran şebekeler kurma çalışması, kamu üretim kütüphanelerinin gelişiminde ve tüm ticari dalga-yayınları medyasının kamunun eline tamamen geçmesinde ilk gerçekleştiren alanına ulaşır. İnanıyoruz ki, toplumsal, kültürel ve siyasal yaşamın yapılanmasının kusursuz niteliği ancak, Devlet kurumlarındaki erteleme ve yayılma

kanalları dışındaki kamu eylemiyle gerçekleştirilir. ABD-Poindexter davasını unutmayın. Savunma Bakanlığı'nın *The Nation*, *Village Voice*, *Mother Jones*, *The Progressive* ve Pacific Radyo ve benzerlerine karşı olduğunu unutmayın. Unutmayın.

Amerika'nın iki kanatlı sermaye partilerinin çöküşünü edilgen bir şekilde izlemeye karşı hiçbir ilgi duymuyoruz; liderlerini, ilkokul öğrencilerinin algılayabileceği düzeyde üç sözcüklü çıkarmalar ve 20 saniyelik TV reklamlarıyla yavan yurtsever duygular ve imgeler kümesi olarak pazarlayan başka bir partiyle de ilgilenmiyoruz. Amacımız kamunun bilincini bu tür aptalca zaman, yer ve dikkat ihlallerinden kurtarmaktır. Liderler, sermaye partileri ve diğerleri, bütün planları, tasarıları ve görüşleriyle engellenmeyen kamu basınının sıkı denetim ve gözetimi altında olan kamu hizmetlileri olduğunda çabalarımız duracaktır. Ardında olduğumuz hizmet eden hükümet, kamu medyası ve açık bir devlettir.

Ticari buyrukları, basın rekabetini ve sansürü yıkarak, kamunun elinde ve yönetiminde olan medya, Devlet'in İran/Contra ya da Panama'nın işgaline yol açan eylemlerine ve bu ülkenin başkanının kaçırılması gibi eylemleri gizleme yeteneğine darbe vurur. Ülke içinde, aptallık, vurdumduymazlık, zihin karışıklığı ve cehalet üreten reklamlar yoluyla halkın ilgisini satın alıp satmaya dayanan zor ekolojisini yıkmayı amaçlıyoruz. Görevimiz bittiğinde reklamlar ve ilan panoları ölü totaliter uygulamalar müzesinde Sovyet bayrağıyla yan yana dalgalanacak.

II. Immediast projeleri halk eğitimine, etkinliğine ve yaratıcılığına olanak tanıyan kültürel ekolojiler

geliştirir. Kamu alanını özgür alan olarak yayma, savunma ve geliştirme çabalarını destekliyoruz.

Yaşadığımız gerçek baskı, kültürlerimize, bilincimize ve demokratik iktidara karşı bir baskıdır.

Devlet şiddetine ve medya baskısına yönelik duygularımızı, varolan sistemi sürdürmeye çalışan insanlara karşı benzer önlemler alma noktasına vardırılmıyoruz. Immediat olmayanlar kaçınılmaz olarak bu yollara başvursa da, bizim en büyük isteğimiz suçlama, hapsedme ya da öldürme yerine eylemlerimizi sistemsal bir değişikliğe yönelten daha büyük bir özgürlük içinde bu koşullardan ve böyle bir yaşamdan kurtulmaktır.

Kamu medyasının üstünlük noktası aracılığıyla, baskının sesinin çıkmayacağı ve zorun medyası olamayacağını göstererek, Devlet'i, birimlerini denetlenen bir kamu hizmeti olması ötesindeki, tüm güçlerinden arındırabiliriz. Kamu medyası "Ulusal Güvenlik" kozunu NSA, DOD, CIA, FBI, DOE ve benzerlerinin elinden yavaşça alabilir ve Amerika'nın gizli Devleti'nin savaş çığırkanlarını silahsızlandırırken bir demokrasi örgütlemeye de başlayabilir. Rus uluslar topluluğunun halkları, yaşamlarını ve kültürlerini denetleyen merkezi monologtan kurtuldular, biz de demokrasimizi engelleyen, bilincimizi zedeleyen, mekanlarımızı istila eden ve dikkatimizi satan zor stüdyolarını etkisiz hale getireceğiz. Bunu da kamusal radyo ve TV yayınları gündeme getirerek yapacağız.

III. "Görünürdeki radikal mesajlarına karşın, alternatif medya egemen seyirlik-seyirci ilişkisini genel olarak yeniden üretmiştir. Sorun bunu yok etmek, ilk planda

medya manipölasyonundan halkın kolayca etkilenmesini sağlayan koşullanmaya karşı çıkmaktır. Bu da sonunda, bu koşullanmayı üreten, insanları kendilerinininkini yaratmak yerine prefabrik serüvenlerin seyircisi haline sokan toplumsal ör ütlenmeye karşı çıkmak anlamına gelir." (Ken Knabbs, "The War and the Spectacle", Retrofuturism 15.)

Son yıllarda sanatçılarla aydınlar Orwell hakkında konuşmayı bırakıp gerçek medya üzerine konuşmaya döndüler. Kollektifler kuruldu ve rotatifler döndü. Birkaç istisna dışında, üstünde birleşilen ana sorun medyanın çarpıtmaları ve sansürdü. Chomsky ve Parenti gibi düşünürler algıyı denetlemek, "rıza üretmek" ve halkın davranışını biçimlendirmek için medyanın kullandığı mekanizmaları tartışacak kadar ileri gittiler. Bununla birlikte, kim ABD ve şirket yayın hegemonyasını *altetmek* için net planlar ya da öneriler paketi getirdi? Immediastlar yalnızca başlangıçtır...

Son günlerde eylemcilerin girişimleri, halkın her gün içinde debelendiği haberlere, imgelere, imgeler irinine ve pisliğine karşı zayıflığını hedeflemeye başladılar. Bütün bu tür eleştiriler, öyle görünüyor ki, özgür düşünce ve sanatsal karmaşadaki ani bir patlamanın bir şekilde medya Meduza'sından çıkıp gelen yılanları kandıracağını, aldatacağını ya da aydınlatacağını varsayar. Akademik araştırmalarını medyanın bekçi köpekliği faaliyetine adayanlar, tarihimizin yazdığı yalanlar ve propagandalar üzerinde alıcı kuş gibi dönenler de daha az. Onların çabaları, makaleleri ve amaçları kadar önemli olan halkın baskısıyla girişilen medya reformu, medyanın, şirket reklamlarının sızması için kamunun ilgisini hazırlama ve metalaştırma faaliyeti yeniden yönlendiremeyecektir

ve *asla* yönlendiremez. Alternatif görüşler, ancak şirket hegemonyacıları halk kesimini tutsak alabildiklerine ikna olurlarsa, radyo ve TV yayınları için yer bulabilirler. Bu *her zaman* pazarlarla ilgilidir, *hiçbir zaman* hareketlerle ilgili değildir.

Gayretkeş medya aktivizmi medyanın kadın düşmanlığı, ırkçılık, homofobi ve şiddet gösterileri sunmalarını değiştirebilir ve sonunda değiştirecektir, fakat halk ayaklanmasının, seyirlik kültürümüzün ve Güvenlik Devletimizin sistemli bir parçası olan zor ekolojisini yeniden yapılandırma umudu vardır. Çünkü reklam ikna, propaganda haberdır, —Ken Knabb'ın *Retrofuturism Magazine*'de yayımlanan bir yazısında belirttiği gibi— "halkın medya manipülasyonuna açık olmasını sağlayan koşullanmaya meydan okumak kirleticileri reddetmek için havaya meydan okumaya benzer. İnsanlar McDonalds ve Burger King'in, cumhuriyetçilerle demokratların, CocaCola ile Pepsi'nin aslında birbirinin alternatifi olduğunu kavıyor, çünkü ticari medyanın gerekleri seçimi metalaştırmak, *insanı içine daldırarak* işleme ve kamu algısını totalize etmektir. Kaçacak hiçbir yer, bir sığınak yoktur. Yalnızca tufan ve bombardıman, ve aşırı hap almanın getirdiği istek ve bağımlılık.

Immediast taktikleri, insanları seyirlik politikanın ve bir zor kültürünün edilgin tüketicileri yapan *koşullanmaya meydan okunmasına* karşı değildir; projelerimizin her ikisi de yalnızca *savunmacı* konumlar olan ya kişisel bağımsızlık kazanma ya da bekçi köpekliği faaliyetinde durdurulmasına karşıyız. Birincisi bizden bozulan çevreyi mutasyona uğratmamızı ister, ikincisi yalnızca bunu belgeler. Her

iki yaklaşımda da örtük olarak bulunan şey, medyanın tutsak alıcı, hazırlayıcı ve kamunun ilgisini reklamcılara satan temel etkinliği konusunda hareketsizliktir.

"21. yüzyılda, ekranı kontrol eden kişi bilinci, bilgilenmeyi ve düşünceyi de kontrol eder. Ekran zihnimizin aynasıdır. Ekranı edilgin bir biçimde seyre diyorsanız, programlanmışsınız demektir. Kendi ekranınızı düzeltiyorsanız, aklınızın denetimindesiniz.

Amerikalılar günde yedi saat yüzlerini gönüllü bir şekilde ekrana yapıştırır ve Big Brother'ın oraya koyduğu bilgiyi sorgusuz emerler. Amerikalılar aile ve dostlarının gözlerine baktıklarından daha fazla zamanı monitörlere bakarak geçirirler." (Timothy Leary)

IV. Immediast karşı saldırısı, seyirlik medyanın kendisine karşı yönelttiği taktikleri inceler ve uygular. Tutsak seyirciler ve zoraki izleyiciler olarak köleliğe karşı öfke ve tiksinti duyuyoruz. Her ilan panosu karşılaşmayı reddettiğimiz bir şeydir. İlgimize tecavüz eden her reklam, ABD'nin Iraklıları katlettiği 42 gün boyunca Amerikan bilgilenme ve sorgulamasını boğan sarı kurdeleli sargıdan daha az iğrenç bir deneyim değildir.

Immediast taktikleri, onları kendilerine karşı yöneltme yöntemleriyle, bilgilenme sistemleri ve deneyiminin bize yakınlığını sağlamaya çalışır. Sersemletici bir hale gelen konumumuzun sürmesini sağlayan hâlâ yalnızca insanlar ve makinalardır; birinciyi alt edeceğiz, ikincisini ele geçireceğiz.

Medyayı engellemek için onunla doğrudan uğraşmak gerekir. İlk çalışmamız, medya ve seyirlik politikalarla yinelenen zor yöntemlerini ve kilit imgeleri nötralize etmek olmalıdır, nihai görevimiz ise

ticari medyayı tamamen *susturmaktır*. İmmediast Enternasyonalı bu temel kamu hizmetlerini sağlamak için vardır.

ACT UP, Earth First!, Art Fux, the Sits, the Gorilla Girls ve Weathermen'in ayaklanma taktikleri zengin deneyimler sunar. Seyirlik bir toplumda paradigmatik kültürel, ekonomik ve toplumsal niteliklerin gelişimine devrim ve şiddetle öncülük etmeye gerek olmadığını görüyoruz. Bize gereken, bağlantılarımızı, eleştirilerimizi, kültürel üretimimiz ve kolektif eylemimizi eleştirel bir demokratik kitle hareketine yöneltmektir.

Medyayı ele geçirmek için bilinci ve ayaklanmayı ilerletmeden söylemimiz boş olmaya devam edecektir. Ancak o zaman söylemimiz içgörülü, sanatsal ve aydınlatıcı olabilir.

Sinestezi (duyum ikiliği, bir duyguyu başka bir duyguyla karıştırma -çn) duyguları karıştırır.

HALK ÜRETİM KÜTÜPHANELERİ YARATIMI

BİR IMMEDIAST PROJESİ

Eğer okur - yazarlık kişilerin okuma ve yazma yeteneğini ölçüyorsa, bilgi toplumlarında yaşayan kişiler medya cahilidir, medyanın zeka ve mahremiyet üzerindeki etkilerini deşifre etme donanımından ve yayın dilinde yazma yeteneğinden yoksundurlar. Medyanın baskıya dayanan ekolojisi, kamuoyu yoklamalarının kesin önemini vurgulayarak, kamunun medyaya katılma isteğini doyururken, Gallup ve onun patetik tilmizleri yalnızca birkaç kamusal nöronu bir kolektif beyin statüsü içinde totalize eder. Yoldaşlarınız ve yakınlarınızın kaç tane bir Gallup yoklamasına katıldı ki?

Tüm ticari yayın medyasının kamunun eline geçmesi halk üretim kütüphanelerinin gözettiği şeyi tesis eder: reklâmdan özgürleşim, kamusal ilginin metalaştırmadan kurtuluşu, kamu entelijansının yükseltimi, medya okur yazarlığının geliştirimi, kamusal üretimlerin belgelenimi, kolaylaştırılmış kültürel anlatım, Devletin gizli eylemleri, ihlalleri, propagandası ve medya denetimine son verilmesi; bir kamu medyası ve açık devletin ihlal edemeyeceği bir temel. Tüm bunlar Immediast plan ve projelerinin amaçlarıdır.

Halk üretim kütüphaneleri, şimdi varolan halk kütüphaneleriyle kardeşlik içinde kurulacaktır. Her bir üretim kütüphanesi içinde, basılı, işitsel, görsel, ve veri-tabanlı olarak materyal üretme olanakları olacak. Ele geçirilmiş medya, susturulmuş şirketler ve sürekli inceleme altındaki Devlet projeleri gerçekleştiğinde, 'Kütüphaneler', teknisyenler, bakımcı ve onarımcılar olarak hizmet vereceklerdir. Üretim kütüphaneleri insanlara konuşabilecekleri bir gırtlak olacak.

MEDYA DENETİMİ
Propagandanın Olağanüstü Başarıları
Noam Chomsky
Kentfield, California
17 Mart 1991

"Bilgisizlendirme ve Körfez Savaşı" olarak ilan edilen başlık, aslında benim söz etmek isteğimden biraz' daha sınırlı. Buna bir ara değineceğim. Zira bu özel konuya yaklaşırken daha geniş bir bağlam sunmak isterdim. Aslında bağlam, nasıl bir dünyada ve nasıl bir toplumda yaşamak istediğimizle ve özellikle de nasıl bir demokrasi duygusuyla demokratik bir toplumdan yana olduğumuzla ilgilidir. Bu konuyu tartışmaya açarken, izin verirsiniz, birbirine karşıt iki farklı demokrasi kavramı sunarak başlayacağım. Bir demokrasi kavramına göre, demokratik bir toplum, halkın kendileriyle ilgili sorunların ele alınmasına anlamlı bir biçimde katılma araçlarına sahip olduğu ve bilgilendirme araçlarının açık ve serbest olduğu bir toplumdur. Sözlükte demokrasiye bakarsanız, buna benzer bir tanım elde edersiniz.

Buna alternatif demokrasi kavramı, halkın kendisiyle ilgili sorunların çözümüne katılımının engellenmesi ve bilgilendirme araçlarının sınırlı tutulması yanında sıkı bir şekilde denetlenmesi gerektiği yolundadır. Bu belki tuhaf bir demokrasi kavramı olarak görülebilir, fakat egemen kavramın bu olduğunu anlamak önemlidir. Aslında uzun süredir yalnızca uygulamada değil, kuramda da bu böyledir. Bu bakış açısının büyük ölçüde gözler önüne serildiği onyedinci yüzyıl İngiltere'sindeki ilk modern demokratik devrimlere kadar giden uzun bir tarihi vardır. Ben yalnızca modern dönemle sınırlı kalacağım ve demokrasi nosyonunun nasıl geliştiğine ve medya ile bilgisizlendirme sorununun neden ve nasıl bu bağlama oturduğuna ilişkin birkaç söz edeceğim.

Propagandanın Erken Tarihi

İlk modern hükümet propaganda operasyonuyla başlayalım. Bu operasyon, Woodrow Wilson Yönetimi sırasında oldu. Woodrow Wilson, 1916'da, "Zafersiz Barış" platformunda Başkan seçildi. Birinci Dünya Savaşı'nın ortasında bu doğrudur. Halk aşırı derecede pasifistti ve bir Avrupa savaşına girmek için hiçbir neden görmüyordu. Wilson Yönetimi aslında savaşa girmeye söz vermişti ve bu konuda bir şeyler yapması gerekiyordu. Creel Komisyonu adıyla, bir hükümet propaganda komisyonu kurdular. Bu Komisyon altı ay içinde, pasifist bir halkı, Alman olan herşeyi yok etmek, Almanları lime lime etmek, savaşa girmek ve dünyayı kurtarmak isteyen istic, savaş çıkırtkanı bir

halka dönüştürmeyi başardı. Bu büyük bir başarıydı ve daha büyük bir başarıya yol açtı. Tam o sırada ve savaştan sonra, sendikaları yok etmede ve basın özgürlüğü ve siyasal düşünce özgürlüğü gibi tehlikeli sorunları bertaraf etmede hayli başarılı olan isterik bir Kızıl Panik'i kamçılama da aynı teknikler kullanıldı. Medyadan ve aslında bu işi örgütleyip öne çıkaran iş çevrelerinden çok güçlü bir destek vardı ve genelde büyük bir başarı elde edilmişti.

Coşkuyla ve aktif olarak katılanlar arasında ilerici aydınlar, John Dewey çevresinden insanlar vardı. Bunlar, o sırada yazdıkları yazılardan da görülebileceği gibi, "topluluğun daha zeki üyeleri" dedikleri insanların, yani kendilerinin, isteksiz bir halkı korkutarak ve şoven bir fanatizm yaratarak savaşa sürükleyebildiğini göstermekten büyük gurur duyuyorlardı. Kullanılan araçlar çok çeşitliydi. Örneğin, Hunların, yani vahşilerin gaddarlıklarına ilişkin bir seri imalat, kolları kopmuş Belçikalı bebekler, tarih kitaplarında hâlâ okuduğunuz her tür iğrençlik vardı. Bunlar gizli toplantılarında ortaya koydukları gibi, nihai hedefi "tüm dünyanın düşüncesini denetlemek" olan İngiliz propaganda servisi tarafından icat edilmişti. Fakat daha da önemlisi, ABD toplumunun daha zeki üyelerinin düşüncesini denetlemek istiyorlardı; sonra onlar da, kurguladıkları propagandayı yayacak ve pasifist ülkeyi savaş dönemi histerisine boğacaklardı. Bu işe yaradı. Hem de çok işe yaradı. Ve bir ders verdi: Devlet propagandası, eğitimli sınıflar tarafından desteklendiği ve hiçbir sapmaya izin verilmediği zaman büyük bir etki yaratabiliyor. Bu Hitler'in ve birçok başka insanın öğrenip bugüne kadar sürdürdüğü bir dersti.

Seyirlik Demokrasi

Bu başarılarından etkilenen diğ er bir grup da liberal Demokrat kuramcılar ve medyanın önde gelen simalarıydı;  rneğ in, Amerikan gazetecilerinin en kıdemlisi, önemli bir dış ve iç politika eleştirmeni ve liberal demokrasi kuramcısı olan Walter Lippman. Lippman'ın yazılarına bir göz atarsanız, "Liberal Demokratik Düşüncenin İlerici Bir Kuramı" gibi alt başlıklar verildiğ ini görürsünüz. Lippman, bu propaganda komisyonlarına katıldı ve onların başarılarını onayladı. "Demokrasi sanatında devrim" olarak adlandırdığ ı şeyin, rızanın üretilmesi, yani yeni propaganda teknikleriyle halkın istemediğ i şeyleri onaylanmasını sağlamak için kullanılabileceğ ini iddia etti. Bunun iyi bir fikir, aslında gerekli bir fikir olduğ unu da düşündü. Gerekliydi, çünkü ona göre, "ortak çıkarlar, kamuoyunu tamamen arka plana atar" ve neyin feda edileceğ ini bilecek kadar akıllı ve sorumluluk sahibi insanlardan oluşan özel bir sınıf tarafından anlaşılır ve yönetilebilir ancak. Bu kuram, yalnızca küçük bir seçkinler grubunun, Dewey yanlılarının söz ettikleri entelektüel topluluğ un, hepimizin ilgilendiğ i ortak çıkarları anlayabileceğ ini ve normalde bunların "genel kamuoyunun gözünden ka ığ ını"  ne sürer. Bu görüş, yüzlerce yıl öncesinden beri var olan bir görüştür. Aynı zamanda tipik bir Leninist görüştür de. Aslında, devlet iktidarını ele geçiren devrimci entelektüellerden oluşan bir  nc  kolun, halk devrimlerini onlara devlet iktidarını getiren g   olarak kullandığ ı ve sonra kendileri için plan yapamayacak kadar yetersiz ve budala kitleleri bir geleceğ e doğ ru s r klediğ i Leninist kavrayışla b y  k

bir benzerlik gösterir. Liberal demokratik kuram ve Marksizm-Leninizm, ortak ideolojik varsayımlarında birbirlerine çok yakındır. Belirli bir değişim duygusu olmaksızın, insanların bir konumdan diğerine geçmeyi yıllar boyu bu kadar kolay yapabilmelerinin nedenlerinden biri de bu olsa gerek. Bu yalnızca gücün nerede olduğunu değerlendirme sorunudur. Belki bir halk devrimi olacak ve bu bizi devlet iktidarına taşıyacak; ya da olmayacak, o zaman da gerçek iktidara sahip insanlar için, yani iş dünyası için çalışacağız. Fakat aynı şeyi yapacağız: Aptal kitleleri, kendi çıkarlarını anlayamayacak kadar aptal olacakları bir dünyaya doğru gütmek.

Lippman bunu, hayli ince işlenmiş bir ileri demokrasi kuramı ile destekledi. Düzgün işleyen bir demokraside yurttaş sınıfları olduğunu öne sürdü. İlk başta genel sorunların çözümünde etkin bir rol alan yurttaşlar sınıfı vardır. Bu, uzmanlaşmış bir sınıftır. Analiz eden, yürütme işlerini yapan, karar alan ve siyasal, ekonomik ve ideolojik sistemlerdeki işleri yürüten insanlardır bunlar. Nüfusun küçük bir yüzdesini oluştururlar. Doğal olarak, bu düşünceleri öne sürenler her zaman o küçük yüzdeye dahildir ve *diğerlerinin* ne yapması gerektiğinden söz etmektedirler. Bu küçük grubun dışında olan diğerleri, Lippman'ın "şaşkın sürü" dediği nüfusun büyük çoğunluğudur. Kendimizi, şaşkın sürünün ayakları altına alınmaktan ve öfkesinden korumak zorundayız. Bir demokraside iki işlev vardır o halde: Uzmanlaşmış sınıf, sorumlu insanlar yürütme işlevini yerine getirir, yani ortak çıkarları düşünür, planlar ve anlarlar. İkinci olarak şaşkın sürü vardır ve onların da demokrasi içinde bir

işlevi bulunur. Bir demokrasideki işlevleri, diyor Lippman, etkin katılım değil *seyirci* olmaktadır. Fakat bir işlevden daha fazlasına da sahiptirler, çünkü bu demokrasidir. Zaman zaman ağırlıklarını uzmanlaşmış sınıfın şu ya da bu üyesine aktarmalarına izin verilir. Başka bir deyişle, "Sizin, liderimiz olmanızı istiyoruz" ya da "Senin, liderimiz olmanı istiyoruz" demelerine izin verilir. Çünkü bu demokrasidir, totaliter bir devlet değil. Buna seçim denir. Fakat ağırlıklarını bir kez uzmanlaşmış sınıfın şu ya da bu üyesine verdiler mi, geriye çekilmeleri ve eylemin katılımcıları değil seyircileri olmaları beklenir. İşte bu düzgün şekilde işleyen bir demokrasidir.

Bunun ardında belli bir mantık yatar. Hatta dayatılan bir tür ahlâki ilke bile vardır. Dayatılan ahlâki ilke, halk kitlesinin olanları kavrayamayacak kadar aptal olmasıdır. Kendi işlerinin yürütülmesine katılmaya çalışırlarsa, sorun yaratmaktan başka bir şey yapmazlar. Dolayısıyla, bunu yapmalarına izin vermek ahlâka aykırı ve uygun olmayan bir şey olur. Şaşkın sürüye eğitmek, öfkelenip herşeyi ayaklar altına alarak yok etmesine izin vermemek zorundayız. Üç yaşındaki bir çocuğun sokakta koşmasına izin vermenin yakışık almayacağını söyleyen de aynı mantıktır. Üç yaşındaki bir çocuğa böyle bir özgürlüğü tanıyamazsınız, çünkü üç yaşındaki çocuk bu özgürlüğü nasıl kullanacağını bilemez. Aynı biçimde, şaşkın sürüye de eylemlere katılma izni vermezsiniz. Yalnızca sorun yaratırlar.

Yani şaşkın sürüyü evcilleştirmek için bir şeye gereksinmemiz var, bu şey de demokrasi sanatındaki yeni devrimdir: Rıza üretmek. Medya, okullar ve popüler kültür birbirinden ayrılmalıdır. Çünkü, siyasal

sınıf ve karar vericiler onlara hoşgörülebilir bir gerçeklik duygusu vermek zorundayken onlar da uygun inançlar aşlamak zorundadırlar. Unutmayın, burada belirtilmeyen bir öncül var. Belirtilmeyen öncül —ve sorumlu insanlar bile bunu kendilerinden gizlemek zorundadır— karar verme yetkisine sahip olan konumlara nasıl gelecekleriyle bağlantılıdır. Bunu yapma yöntemleri, kuşkusuz, gerçek iktidara sahip insanlara hizmet etmektir. Gerçek iktidara sahip insanlar, toplumu sahiplenen oldukça dar bir grup oluştururlar. Uzmanlaşmış sınıf gelip "çıkarlarına hizmet edebilirim" derse, o zaman yönetici grubun bir parçası olurlar. Bu, gizli tutulmak zorundadır. Bu da demektir ki, özel iktidarın çıkarlarına hizmet edecek inanç ve öğretilerin onlara aşılarmış olması gerekir. Bu yeteneği ustalıkla kullanana dek uzmanlaşmış sınıfın bir parçası olamazlar. Bu yüzden sorumlu insanlara, uzmanlaşmış sınıfa yönelik türden bir eğitim sistemimiz var. Özel iktidarın değerleri ve çıkarları ve bunu temsil eden devlet-şirket bağı konusunu derinlemesine öğrenmiş olmaları gerekir. Bunu başarabilirlerse uzmanlaşmış sınıfın bir parçası olabilirler. Şaşkın sürünün geri kalan kısmı, asıl olarak başka bir yana yöneltmek zorundadır. Onların dikkatini herhangi başka birşeye çek. Onları sorunların dışında tut. En fazla eylemin seyircileri olmalarını sağla, ara sıra şu ya da bu gerçek lidere ağırlık vermelerine izin ver ki, bunların arasından seçim yapsınlar.

Bu bakış açısı bir sürü insan tarafından geliştirilmiştir. Aslında hayli gelenekseldir. Sözgelimi, bazen "yerleşik düzenin dinbilimcisi" denilen, George Kennan ve Kennedy entelektüllerinin ve diğerlerinin

gurusu (yol göstericisi, ç.n.), önde gelen bir çağdaş dinbilimci ve dış politika eleştirmeni olan Rienhold Niebuhr, "rasyonellik çok dar bir biçimde sınırlanmış yetenektir" diyor. Yalnızca az sayıda insan bu yeteneğe sahip olur. Birçok insan yalnızca duyguları ve dürtüleriyle davranır. Rasyonelliğe sahip olanlar, naif ahmakları az çok doğru çizgide tutmak için gerekli yanılsamaları ve duygusal olarak etkili aşırı basitleştirmeleri yaratmak zorundadır. Bu, çağdaş siyaset biliminin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. 1920'lerde ve 1930'ların başında, modern iletişim alanının kurucusu ve önde gelen Amerikan siyaset bilimcilerinden biri olan Harold Lasswell, insanın kendi çıkarlarının en iyi yargıcı olduğu yolundaki "demokratik dogmatizmler"e yenilmememiz gerektiğini açıkladı. Çünkü insan, kendi çıkarlarının en iyi yargıcı değildir. Kamu çıkarlarının en iyi yargıcı biziz. Bu yüzden, sıradan ahlâk yaklaşımlarından dolayı, onların, yanlış yargıları temelinde hareket etme olanağına kavuşmamalarını güvenceye almak zorundayız. Bugünlerde totaliter devlet denilen yerlerde, yani askeri bir devlette bu kolaydır. Kafalarının üzerinde bir sopa sallarsın olur biter, eğer yoldan çıkarlarsa kafalarına indiriverirsin. Fakat toplum daha özgür ve demokratik oldukça bu olanağı yitirirsin. Dolayısıyla propaganda tekniklerine yönelmen gerekir. Mantık çok açıktır. Totaliter bir devlet için sopa neyse, demokrasi için de propaganda odur. Bu akılcı ve iyidir, çünkü ortak çıkarlar, bir kez daha, şaşkın sürüyü bertaraf eder. Onlar ortak çıkarları seçemezler.

Halkla İlişkiler

ABD, halkla ilişkiler sanayine öncülük etmiştir. Amacı, liderlerinin dediği gibi, "halkın zihnini denetlemek"ti. Creel Komisyonu'nun başarılarından olduğu kadar Kızıl Panik'i yaratırken ve sonrasında sağlanan başarılardan çok şey öğrendiler. Halkla ilişkiler sanayi o dönemde büyük bir gelişme yaşadı. 1920'ler boyunca, bir süre için halkın, iş dünyası yönetimine neredeyse tam bir boyun eğişini sağlamayı başardı. Bu o kadar uç boyutlarda oldu ki, Kongre komiteleri 1930'lara girerken olayı soruşturmaya başladılar. Edindiğimiz bilgilerin büyük bir kısmı da bu soruşturmalardan kaynaklanmaktadır.

Halkla ilişkiler büyük bir sanayidir. Şimdi yılda bir milyar dolar harcıyorlar. Amaçları her zaman *halkın zihnini denetlemektir*. 1930'larda, Birinci Dünya Savaşı sırasında olduğu gibi, büyük sorunlar yeniden ortaya çıktı. Büyük bir depresyon ve önemli işgücü örgütlenmesi vardı. Gerçekten de, 1935'te işgücü ilk önemli yasal zaferini kazandı: Wagner Yasası'yla örgütlenme hakkını elde etti. Bu durum iki ciddi sorun yarattı. İlki, Demokrasi yanlış işliyordu. Şaşkın sürü gerçekten de yasal zaferleri kazanıyordu ve demokrasinin bu şekilde işleyeceği hesaba katılmamıştı. Diğer sorun, insanların örgütlenmesi olanaklı hale geliyordu. Oysa halkın atomize olması, parçalanması ve tek başına olması gerekiyordu. Örgütlenecekleri hiç düşünülmemişti, çünkü o zaman eylemin seyircileri olmanın ötesine geçebilirlerdi. Sınırlı kaynaklara sahip çok sayıda insan siyasal arenaya girmek üzere biraraya gelebiliyorsa, katılımcı da olabilirlerdi. Bu gerçekten tehlikelidir.

Bunun işgücü için son yasal zafer olmasını ve halk örgütlenmesinin bu demokratik sapmasının sonunun başlangıcı olmasını sağlamak amacıyla iş dünyasında büyük bir tepki geliştirildi. İşe de yaradı. İşgücü için son yasal zafer bu oldu. O tarihten itibaren —sendikalardaki insanların sayısının, hemen ardından düşse de, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir süreliğine artmış olmasına karşın— sendikalar aracılığıyla davranma yeteneği düzenli bir şekilde azalmaya başladı. Bu tesadüf değildi. Artık halkla ilişkiler sanayi ve Ulusal İmalatçılar Birliği ve Business Roundtable ve benzeri başka örgütler aracılığıyla bu sorunlarla başa çıkmak için çok fazla para, dikkat ve düşünce sarfeden iş dünyasından söz ediyoruz. Bu örgütler söz konusu demokratik sapmaların üstesinden gelmenin bir yolunu bulmak için hemen çalışmaya koyuldular.

İlk sınama bir yıl sonra, 1936'da oldu. Önemli bir grev vardı: Mohawk Vadisi, Johnstown'daki (Batı Pennsylvania) Bethlehem Çelik grevi. İş dünyası işgücünün yıkımı için yeni bir teknik denedi, bu da işe yaradı. Artık fazla yararlı olmayan grev kırıcıları ve kaba kuvvet yerine, daha örtük ve etkili propaganda araçları kullanıldı. Düşünce, halkın grevcilere karşı çevrilmesinin, grevcileri halka ve ortak çıkarlara zararlı, yıkıcı olarak sunmanın yollarını bulmaktı. Ortak çıkarlar "bizim", işadamların, işçinin, ev kadınının çıkarlarıdır. Hepsi "biziz". Biraraya gelmek ve uyum ve Amerikancılık ve birlikte çalışma gibi şeylere sahip olmak istiyoruz. Sonra, yıkıcı ve sorun yaratan ve uyumu bozan ve Amerikancılığı ihlâl eden şu kötü grevciler var. Hepimizin birlikte yaşayabilmesi için onları durdurmak zorundayız. Şirket müdürü ile

yerleri temizleyen adam aynı çıkarlara sahiptir. Birlikte ve uyum içinde, birbirimizi severek Amerikancılık için çalışabiliriz. Mesajın özü böyleydi. Bu mesajı sunmak için çok fazla çaba harcandı. Kaldı ki söz konusu olan iş dünyasıdır, yani medyayı denetim altında tutarlar ve çok fazla kaynakları vardır. Ve bu yöntem çok etkili bir şekilde işe yaradı. Gerçekten de o kadar işe yaradı ki, daha sonra "Mohawk Vadisi formülü" olarak anıldı ve grevleri kırmak için defalarca uygulandı. Bunlara "bilimsel grev kırma yöntemleri" denildi ve kamuoyunu Amerikancılık gibi boş, yavan kavramlar adına harekete geçirerek çok etkin bir şekilde işledi. Kim buna karşı olursa, uyuma da karşıdır. Kim buna karşı olursa, günümüzden bir örnek, "Birliklerimizi destekleyin" sloganına da karşı olur. Kim buna karşı olabilir? O zaman sarı kurdelelere de karşıdır. Kim buna karşı olabilir? Bu tamamen bomboş şeylere. Gerçekten de, birinin size Iowa'daki insanları destekliyor musun diye sormasının ne anlamı olabilir? Evet, onları destekliyorum, ya da Hayır, onları desteklemiyorum diyebilir misiniz? Böyle bir soru olamaz bile. Hiçbir anlamı yoktur. Püf noktası da budur. "Birliklerimizi destekleyin" gibi halkla ilişkiler sloganlarının püf noktası, hiçbir anlamlarının olmamasıdır. Iowa'daki insanları destekleyip destekleyemeyeceğiniz kadar anlamları vardır. Kuşkusuz ortada bir mesele vardı. Mesele şuydu: Politikamızı destekliyor musunuz? Fakat insanların mesele üzerine düşünmeleri istenmez. İyi bir propagandanın tüm püf noktası budur. Kimsenin karşı olmayacağı ve herkesin yanında yer alacağı, çünkü kimsenin anlamını bilmediği, çünkü hiçbir anlamı olmayan; fakat olmazsa olmaz değeri,

dikkatinizi gerçekten anlamı olan bir sorudan —Politikamızı destekliyor musunuz?— uzaklaştırması olan bir slogan yaratmak istiyorsunuz. Bu sorudan söz etmenize izin verilmez. Dolayısıyla insanların birliklerin desteklenmesi üzerine tartışmalarını sağlarsınız. Ben onları desteklemiyorum diyemeyiz kuşkusuz. O zaman kazandın. Bu Amerikancılık ve uyum gibidir. Hepimiz biraradayız, boş sloganlar, haydi birleşelim, şu kötü insanların sınıf savaşımı, haklar ve bu tür şeylerden söz ederek uyumu bozmasına izin vermeyiz.

Bunların hepsi çok etkilidir. Bugüne kadar işlemiştir. Ve kuşkusuz dikkatlice düşünülmüştür. Halkla ilişkiler sanayindeki insanlar orada zevk için bulunmuyorlar. Çalışıyorlar. Doğru değerleri aşlamaya çalışıyorlar. Gerçekten, demokrasinin ne olması gerektiğine ilişkin bir düşünceleri var: Demokrasi, uzmanlaşmış sınıfın, patronların ve toplumu sahiplenilen insanların hizmetinde çalışmak üzere eğitildiği bir sistem olmalıdır. Nüfusun geri kalan kısmı her tür örgütten mahrum bırakılmalıdır, çünkü örgüt yalnızca sorun yaratır. Televizyonun önünde oturup, yaşamdaki tek değerın daha fazla eşyaya sahip olmak ya da seyrettiğiniz zengin orta sınıf ailesi gibi yaşamak ve uyum ve Amerikancılık gibi hoş değerlere sahip olmak olduğunu söyleyen mesajla kafalarını doldurmaları gerekir. Oradaki herşey yaşamda bulunabilir. Kendi kafanızdan yaşamda bundan daha öte bir şeyler olması gerektiğini düşünebilirsiniz, fakat televizyonu tek başınıza izlediğiniz için, ben çılgın olmalıyım, çünkü olup biten herşey bu kadar diye düşünürsünüz. Ve hiçbir örgüte

izin verilmediği için —ki bu kesinlikle olmazsa olmaz bir koşuldur— gerçekten çılgın mı olduğunuzu yoksa yalnızca öylemi sandığınızı keşfetmek için asla bir yol bulamazsınız, çünkü sanılarda bulunmak doğal bir şeydir.

Yani bu, idealdir. Bu ideale ulaşmak için büyük çabalar sarfedilmiştir. Kuşku yok ki, bunun ardında belirli bir düşünce sistemi var. Demokrasi kavramı da bunlardan biri. Şaşkın sürü bir sorundur. Onların öfkesini ve herşeyi ayaklar altına almalarını önlemek zorundayız. Dikkatlerini başka şeylere çekmeliyiz. Çarkıfelek, pembe diziler ya da şiddet filmlerini seyrediyor olmalılar. Ara sıra onları "Birliklerimizi destekleyin" gibi anlamsız sloganları dile getirmeye çağırırsınız. Onları hayli ürkümüş bir durumda tutmalısınız, çünkü içerden ya da dışarıdan, herhangi bir yerden onları yok edecek her tür kötülükten korkutup ürkütülmediğinde, düşünmeye başlayabilirler, ki bu da çok tehlikelidir, çünkü düşünme konusunda yeterli değillerdir. Bu yüzden, dikkatlerini başka şeylere çekmek ve marjinalleştirmek önemlidir.

Bu, bir demokrasi kavramı. Gerçekten de, iş dünyasına geri dönersek, işgücünün gerçek son yasal zaferi 1935 Wagner Yasası'ydı. Savaşın sonra, sendikalar da, sendikalarla bağlantılı olan çok zengin işçi sınıfı kültürü de çöktü. Yok edildi. Dikkat çekici bir düzeyde iş dünyasının yönettiği bir topluma dönüştük. Karşılaştırılabilir toplumlarda bulabileceğiniz normal toplumsal sözleşmenin bile bulunmadığı tek devlet-kapitalist sanayi toplumunda yaşıyoruz. Bu, sanırım Güney Afrika'nın dışında, ulusal sağlık bakımı olmayan tek sanayi toplumdur. Bu kurallara

uyamayan ve kendileri için bireysel olarak bir şeyler kazanamayan nüfusun geri kalan kısmının yaşaması için asgarî standartlara bile genelde uyulmaz. Sendikalar fiilen yoktur. Diğer halk yapılanması biçimleri fiilen yoktur. Hiçbir siyasal parti ya da örgüt yoktur. İdeale doğru uzun bir yoldur bu, en azından yapısal olarak. Medya bir şirket tekelidir. Onlar da aynı bakış açısına sahiptir. İki parti, iş dünyasının iki fraksiyonudur. Nüfusun büyük kısmı oy atmaya bile zahmet etmez, çünkü anlamsız gelir. Onlar marjinalleştirilmiş ve dikkatleri uygun şekilde başka yöne çekilmiştir. En azından amaç budur. Halkla ilişkiler sanayisinde önde gelen bir isim olan Edward Bernays, aslında Creel Komisyonu'ndan gelmedir. Komisyonun bir üyesiydi, derslerini orada öğrendi ve "demokrasinin özü" olarak tanımladığı "rızanın yönetilmesi" dediği kavramı geliştirdi. Rızayı yönetebilen insanlar, bunu yapacak kaynakları ve gücü olan insanlardır —yani, iş dünyası— ve siz de onun için çalışırsınız.

Düşünceyi Yönetmek

Nüfusu dış serüvenleri desteklemesi için kamçılar da gereklidir. Nüfus, tıpkı Birinci Dünya Savaşı sırasında olduğu gibi genellikle pasifisttir, Halk dış serüvenlere, öldürmeye ve işkenceye katılmak için hiçbir neden görmez. Dolayısıyla onları kamçılar zorundasınız. Ve onları kamçılar için de korkutmak zorundasınız. Bernays'ın kendisinin de bu açıdan önemli bir başarısı vardır. Bernays, ABD, 1954'te

Guatemala'daki kapitalist-demokratik hükümeti devirmek üzere harekete geçtiği ve katil bir ölüm mangası toplumu düzenlediği zaman (orada gerçekleşebilecek demokratik sapmaları önlemek üzere sağlanan sürekli ABD yardımlarıyla bugüne kadar da bu şekilde kalmıştır), United Fruit Company (Birleşik Meyve Şirketi) için halkla ilişkiler kampanyası düzenleyen kişiydi. Halkı, ona karşı olan ülke içi programları kabul etmesi için sürekli mahmuzlamak gereklidir, çünkü halkın, kendisine zararlı ülke içi programların yanında olması için hiçbir neden yoktur. *Bu da* yaygın bir propaganda gerektirir. Son on yılda bu tür propagandalardan çok fazla gördük. Reagan programları büyük ölçüde benimsenmedi. Reagan'a oy veren insanların bile, neredeyse üçte ikisi onun politikalarının uygulanmayacağını umuyordu. Silahlanma, toplumsal harcamaları kısma gibi belirli programları alırsanız, halkın, neredeyse hepsine büyük ölçüde karşı çıktığını görürsünüz. Fakat halk marjinalleştirildiği ve dikkatinin başka şeylere çekildiği ve düşüncelerini eklemleme ya da örgütlenme yolu olmadığı sürece, hattâ başkalarının da bu düşüncelere sahip olduğunu bilse bile toplumsal harcamaları askeri harcamalara tercih ettiğini söyleyen, kamuoyu araştırmalarında bu yanıtı veren insanlar, böyle davranan insanların büyük bir kısmı gibi bu çılgın düşüncenin yalnızca kendilerinin kafalarında bulunduğunu sanırlar. Bunu hiçbir zaman başka bir yerden duymamışlardır. Hiç kimsenin böyle düşünmediği varsayılır. Dolayısıyla, böyle düşünür ve de bir kamuoyu araştırmasında böyle yanıt verirsiniz, yalnızca bir tür tuhaflığınız olduğunu sanırsınız. Bu

görüşü paylaşan ya da güçlendiren ve eklemlemenize yardımcı olan diğer insanlarla bir araya gelmenin hiçbir yolu olmadığı için, kendinizi tuhaf hissedersiniz. Dolayısıyla bir kenarda durur ve olan bitene hiç dikkat etmezsiniz. Başka bir şeye, örneğin Çarkıfelek programına bakarsınız.

O halde bu ideale bir dereceye kadar ulaşılmıştır, fakat hiçbir zaman tamamen ulaşılamaz. Henüz yok edilmesi olanaksız kurumlar vardır. Örneğin kilise hâlâ mevcuttur. ABD'ndeki muhalif etkinliğin büyük bir kısmı kilise kaynaklıdır, tek bir nedenle: Var oldukları için. Yani bir Avrupa ülkesine gidip siyasal bir konuşma yaparsanız, bunun bir sendika salonunda olması olasılığı büyüktür. Burada böyle bir şey olmaz, çünkü sendikalar herşeyden önce zorlukla varolabilirler ve varoldukları zaman da siyasal örgütler değildirler. Fakat kiliseler vardır ve bu yüzden çoğu zaman bir kilisede konuşma yaparsınız. Orta Amerika dayanışma çalışmasının büyük bir kısmı, sadece var oldukları için, kiliselerden gelişmiştir

Şaşkın sürü asla tam olarak eğitilemez, dolayısıyla bu sürekli bir savaşımdır. 1930'larda yeniden ayağa kalktılar ve bastırıldılar. Bunun bir adı var. Uzmanlaşmış sınıf buna "demokrasi bunalımı" diyor. Demokrasi 1960'larda bunalıma girmiş olarak değerlendirildi. Bunalım, büyük halk kesimlerinin örgütlenmeye ve aktif olmaya ve siyasal arenaya katılmaya çalışmasıydı. Bu noktada iki demokrasi kavramına geri dönüyoruz. Sözlük tanımına göre, bu demokraside bir *ilerlemedir*. Egemen kavrama göre ise bir *sorun*, aşılması gereken bir bunalımdır. Halk kayıtsızlığa, itaate ve pasifliğe geri döndürülmelidir,

bu onlara yakışan konumdur. Dolayısıyla bunalımı aşmak için bir şeyler yapmak zorundayız. Bunu başarmak için çaba sarfedildi. Fakat işe yaramadı. Demokrasi bunalımı allah'tan canlı ve iyi, fakat değişen politikada fazla etkin değil. Yine de birçok insanın inandığının aksine, düşüncelerin değişiminde etkilidir. 1960'lardan sonra bu illeti tersine çevirmek ve üstesinden gelmek için büyük çabalar harcandı. İletin bir özelliği teknik bir ad bile kazandı. "Vietnam Sendromu" denildi. 1970 civarında ortaya çıkmaya başlayan bir terim olan Vietnam Sendromu, aslında sık sık tanımlandı. Reagan yanlısı aydın Norman Podhoretz, bu sendromu, "askeri gücün kullanılmasına hastalıklı karşı koyuşlar olarak tanımladı. Halkın büyük bir kısmında şiddete karşı bu hastalıklı karşı koyuşlar vardı. İnsanlar neden oralara gidip insanlara işkence yapmak, öldürmek ve bombalamak gerektiğini anlayamıyorlardı. Göbbels'in de bildiği gibi, bir halkın bu hastalıklı karşı koyuşların pençesine düşmesi çok tehlikelidir, çünkü o zaman dış serüvenler sınırlı kalır. *Washington Post*'un başka bir gün gururla belirttiği gibi, "insanlara savaşın erdemlerine saygıyı aşılama" gereklidir. Bu önemlidir. Kendi seçkinlerinin amaçlarına ulaşması için tüm dünyada güç kullanan şiddet yanlısı bir toplum istiyorsanız, savaşın erdemlerinin takdir edilmesini sağlamak ve şiddet kullanmaya yönelik bu hastalıklı karşı koyuşları ortadan kaldırmak gereklidir. İşte Vietnam Sendromu budur. Bunun üstesinden gelmek şarttır.

Gerçeklik Olarak Temsil

Tarihi tamamen yanlışlamak da gereklidir. Bu hastalıklı karşı koyuşlar ın üstesinden gelmenin, birine saldırdığımız ve yok ettiğimiz zaman gerçekte kendimizi önemli bir saldırgana ve canavarlara vb. karşı koruduğumuz ve savunduğumuz izlenimini vermenin başka bir yoludur bu. Vietnam savaşından bu yana tarihi bu şekilde yeniden kurgulamak için *çok büyük* bir çaba harcandı. Gereğinden fazla insan gerçekte neler olduğunu kavramaya başlamıştı. Bunların arasında ,çok sayıda asker ve barış hareketlerine ve diğerlerine katılan birçok genç insan da vardı. Bu kötüydü. Bu kötü düşünceleri yeniden düzenlemek ve bir tür sağduyu, yani ne yaparsak yapalım soylu ve haklı olduğumuzun teslim edilmesini sağlamak gerekliydi. Güney Vietnam'ı bombalıyorsak, bunun nedeni Güney Vietnam'ı birine karşı, yani Güney Vietnamlılara karşı (çünkü orada başka kimse yoktu) savunmamızdı. Kennedy aydınlarının "Güney Vietnam'da iç saldırganlığa karşı savunma" dediği şey budur. Adlai Stevenson bu ifadeyi kullandı. Bunu resmi ve iyi anlaşılan bir tablo haline getirmek önemliydi. Ve hayli işe yaradı. Medya üzerinde tam bir denetiminiz olduğu ve eğitim sistemiyle akademisyenler konformist olduğu zaman, bunu sağlayabilirsiniz. Massachusetts Üniversitesi'nde Körfez bunalımına yönelik yapılan bir araştırmada —televizyon seyretme üzerine inanç ve tavırların bir araştırması— bunun bir göstergesi ortaya çıktı. Araştırmada sorulan sorulardan biri, "Vietnam savaşı sırasında kaç tane Vietnamlı öldü ve yaralandı?"

şeklindeydi. Amerikalıların ortalama yanıtı yaklaşık 100 bin oldu. Resmi rakam iki milyon civarındadır. Gerçek rakam ise muhtemelen üç ya da dört milyondur. Araştırmayı yürüten insanlar uygun bir soru sordular: Bugün insanlara Holocaust'ta kaç Yahudi öldüğünü sorduğunuz zaman 300 bin olarak tahmin ederlerse, Alman siyasal kültürü hakkında ne düşünürdük? Bu bize Alman siyasal kültürü konusunda neler anlatır? İnsanlar soruyu yanıtsız bıraktı, fakat biz araştırabiliriz. Bu bizim kültürümüz hakkında neler söyler? Epeyce şey söyler. Askeri gücün kullanılmasına yönelik hastalıklı karşı koyuşların ve diğer demokratik sapmaların üstesinden gelmek gereklidir. Bu özel olay çerçevesinde bu düşünce işe yaradı. Bu durum her konu için geçerlidir. İstedığınız bir konuyu seçelim: Ortadoğu, uluslararası terörizm, Orta Amerika, herhangi bir şey — halka sunulan dünya tablosunun gerçeklikle ancak çok uzaktan bağlantısı vardır. Doğru, yalanlardan kurulu binaların altına gömülüdür. Bu noktadan bakıldığında son derece ilginç olan, özgürlük koşullarında ulaşılan demokrasi tehdidini caydırmada müthiş bir başarı sağlanmıştır. Burası, herşeyin zorla yapıldığı totaliter bir devlete benzemez. Bu başarılar özgürlük koşulları altında elde edilmiştir. Kendi toplumumuzu kavramak istiyorsak, bu gerçeklik üzerine düşünmek zorundayız. Bunlar önemli gerçeklerdir, içinde yaşadığımız toplumun nasıl bir toplum olduğunun kaygısını duyanlar için önemli.

Muhallif Kùltür

Bütün bunlara karşın muhallif kùltür varolmayı sürdürdü. 1960'lardan bu yana hayli gelişti de. 1960'larda muhallif kùltür herşeyden önce aşırı derecede yavaş gelişıyordu. ABD'nin Güney Vietnam'ı bombalamaya başladığı yıllara dek Çinhindi savaşlarına karşı hiçbir protesto yapılmadı. Ortaya çıktığında ise çoğunlukla öğrenci ve genç insanlardan oluşan çok dar bir muhallif hareketti. 1970'lerde durum büyük ölçüde değışirken belli başlı halk hareketleri gelişmişti: Çevre hareketi, feminist hareket, anti-nükleer hareket ve diğeri. 1980'lerde, en azından Amerikan muhalefetine ve belki de bütün dünya muhalefetine tarihinde çok yeni ve önemli olan dayanışma hareketleri daha da yaygınlaştı. Bunlar yalnızca protesto eden değıl, fakat çoğu zaman samimiyetle tüm dünyadaki acı çeken insanların yaşamlarına fiilen katılan hareketlerdi. Bu katılımdan çok şey öğrendiler ve egemen Amerikan düşüncesinde hayli uygarlaştırmacı bir etki yarattılar. Bütün bunlar büyük bir farklılık doğurmuştur. Uzun yıllar bu tür faaliyetlere katılmış olan biri bunun farkında olmalıdır. Benim ülkenin en gerici kısımlarında —orta Georgia, doğu Kentucky vb.— bugün yaptığım konuşmalar, en etkin barış hareketi dinleyicilerine barış hareketi doruk noktasına ulaştığında bile yapamayacağım konuşmalardır. Şimdi bu konuşmaları her yerde yapabilirsiniz. İnsanlar katılır ya da katılmaz, fakat en azından ne hakkında konuştuğunuzu anlarlar, bu da üstüne basabileceğiniz bir tür ortak zemindir.

Bütün propagandaya, düşünceyi denetleme ve rıza üretmeye yönelik tüm çabalara karşın, bunlar

uygarlařtırıcı etkinin iřaretleridir. Herřeye raėmen, insanlar olayları etraflıca dűřünme yeteneėi ve isteėini kazanıyorlar. İktidara yönelik kuřkular geliřiyor ve birćok konuda tutumlar deėiřmiř durumda. Biraz yavař, hattâ üstü buzla kaplı gibi, fakat algılanabilir ve önemli. Dünyada olup bitenlerde önemli bir farklılık yaratacak kadar hızlı olup olmaması ayrı bir sorun. Bildik bir örnek ele alalım: Ünlü cinsiyet ućurumu. 1960'larda erkeklerle kadınların tutumları, "savařın erdemleri" ve askeri gücün kullanılmasına karřı hastalıklı karřı koyuřlar gibi konularda az ćok aynıydı. Kimse, ne kadınlar ne de erkekler 1960'ların bařında bu hastalıklı karřı koyuřları yařamıyordu. Herkes oradaki insanları bastırmak için řiddet kullanımının haklı olduėunu dűřünüyordu. Yıllar gećtikće bu dűřünce deėiřti. Hastalıklı karřı koyuřlar her yerde arttı. Fakat bu arada bir ućurum da geliřiyordu ve řimdi ćok büyük bir ućurum var. Kamuoyu arařtırmalarına göre, %25 gibi bir ućurum. Ne oldu? Olan řu ki, kadınların dahil olduėu en azından yarı-örgütlü bir tür halk hareketi vardı — feminist hareket. Örgütlenmenin etkileri vardır. Yalnız olmadıėınızı hissetmeye bařlarsınız. Sizin gibi bařkaları da aynı dűřünceyi paylařıyordur. Dűřüncelerinizi güçlendirebilir, dűřündüėünüz ve inandıėınız řeyler hakkında daha ćok řey öğrenebilirsiniz. Bunlar resmiyetten oldukća uzak örgütlerdir, üye örgütlerine benzemezler, yalnızca insanlar arasında etkileřimi saėlayan bir ruh hali verir. Bunun oldukća önemli bir etkisi vardır. Zaten demokrasinin tehlikesi de budur: Örgütler geliřebiliyorsa, insanlar artık televizyona yapıřıp

kalmıyorsa, askeri güç kullanımına karşı hastalıklı karşı koyuşlar gibi kafalarında bütün bu komik düşüncelerin ortaya çıkması sözkonusu olabilir. Bunun yok edilmesi gerekir, fakat yok edilememiştir.

Düşmanların Resmi Geçidi

Son savaştan söz etmek yerine, izin verirsiniz bir sonraki savaştan söz edeceğim, çünkü bazen yalnızca tepki göstermek yerine hazırlıklı olmak yararlıdır. Şimdi ABD'de çok karakteristik bir gelişme var, ve bu ilk olarak ülkemizde görülen bir gelişme değil. Artan ülke içi toplumsal ve ekonomik sorunlar, aslında belki de felaketlerin varlığı sözkonusu. İktidardaki hiç kimse bu konuda bir şey yapma niyetinde değil. Yönetimlerin son on yıldaki programlarına göz atarsanız —buraya demokratik muhalefeti de dahil ediyorum— iç kesimlerdeki şehirlerde yozlaşma, sağlık, eğitim, evsizlik, işsizlik, suç, nüfusun suça itilmesi, cezaevleri gibi ciddi sorunlar konusunda ne yapılacağına ilişkin gerçekte hiçbir ciddi önerinin yapılmadığını görürsünüz. Bu sorunların hepsini biliyorsunuz ve giderek ağırlaşıyorlar. George Bush'un başkan olduğu iki yıl içinde üç milyondan fazla çocuk yoksulluk sınırını geçti, borçlar arttı, eğitim standartları düşüyor, gerçek ücretler nüfusun büyük bir kısmı için 1950'lerin sonundaki düzeye düştü ve bu konuda kimse hiçbir şey yapmıyor. Böyle koşullarda şaşkın sürünün dikkatini başka yerlere çekmek zorundasınız, çünkü, acı çeken onlar olduğu için, bunun farkına varmaya başlarsa, hoşlanmayabilirler. Çarkifelek ve pembe

dizileri izlemeleri yeterli olmayabilir. Onları kamçılararak düşmanlardan korku duymalarını sağlamak zorundasınız. 1930'larda Hitler onları Yahudi ve Çingene korkusuyla kamçladı. Sizi savunmaları için onları ezmek zorundasınız. Bizim de yöntemlerimiz var. Son on yıl içinde, iki yılda bir ya da her yıl, kendimizi ona karşı savunmak durumunda olduğumuz bazı önemli canavarlar yaratıldı. Her zaman hazır olan bir tanesi zaten vardı: Ruslar. Ruslara karşı kendinizi her zaman savunabilirdiniz. Fakat Ruslar bir düşman olarak çekiciliklerini yitiriyorlar ve bunu kullanmak giderek zorlaşıyor, yeni bir tane bulunması gerekiyor. Aslında, insanlar George Bush'u, şimdi bizi gerçekten sürükleyen ne olduğunu açıklayamadığı ya da eklemleyemediği için haksız yere eleştiriyorlar. Bu son derece haksız. 1980'lerin ortasından önce, uykudayken yalnızca plağı çalmanız yeterdi: *Ruslar geliyor*. Fakat Bush bu plağı yitirdi ve tıpkı Reagan yanlısı halkla ilişkiler aygıtının 1980'lerde yaptığı gibi yeni bir tane uydurması gerekti. Böylece uluslararası teröristler, uyuşturucu kaçakçıları, çılgın Araplar ve dünyayı fethedecek yeni Hitler Saddam Hüseyin sahneye çıktı. Hepsi birbiri ardından gelmeliydi. Halkı korkutursunuz, terörize edersiniz, yolculuk etmekten korkacak ve korkuyla yere yatacak kadar yıldırırsınız. Sonra Grenada, Panama ya da bir göz atmaya gerek bile duymadan ezip toz haline getirebileceğiniz —tam da olan buydu— diğer savunmasız Üçüncü Dünya ülkelerindeki müthiş zaferleriniz gelir. Bu sizi rahatlatır. Son anda kurtarılırız. Şaşkın sürünün çevrelerinde gerçekte olanlara dikkat etmesini önleyebileceğiniz, dikkatlerini

başka yöne çevirerek denetim altında olmalarını sağlayabileceğiniz yöntemlerden biri de budur. Bundan sonra gelecek olan büyük olasılıkla Küba'dır. Bu da yasadışı ekonomik savaşın sürmesini, olasılıkla olağanüstü uluslararası terörizmin sürmesini gerektirecektir. Bugüne dek örgütlenmiş en önemli uluslararası terörizm, Kennedy Yönetimi'nin Küba'ya karşı Mongoose Harekâtı ve ardından gelenler oldu. Adına terörizm diyebileceğimiz, belki de Nikaragua'ya karşı savaş dışında, bununla uzaktan yakından karşılaştırılabilecek başka bir örnek yoktur. Adalet Divanı bunu, saldırganlıktan daha fazla bir şey olarak sınıflandırdı. Hayali bir canavar yaratan ideolojik bir saldırı ve bu canavarı yok etmek için harekâtlar hep yapılagelmiştir. Savaşmaya kalkarlarsa içeri giremezsiniz. Bu çok tehlikelidir. Fakat başlarının ezileceğini temin edebilirsiniz, belki bunu da bertaraf eder ve derin bir oh çekebiliriz.

Bu durum bir süredir devam ediyor. Mayıs 1986'da, serbest bırakılan Kübalı tutuklu Armando Valladares'in anıları basıldı. Hemen bir medya sansasyonu haline geldi. Birkaç alıntı yapacağım. Medya onun ifşaatlarını, "Castro'nun siyasal muhalefeti cezalandırmak ve yok etmek için uyguladığı yaygın işkence ve hapsedme yöntemlerinin kesin kanıtı" olarak tanımladı. "Bu kitap, hayvana yakışır cezaevlerinin, insanlık dışı işkencenin, [ve] devlet şiddetinin unutulmaz ve esinleyici bir anlatısıdır. Bütün bunlar bu yüzyılın kitle katillerinden biri olan ve bu kitaptan sonunda öğrendiğimize göre, Valladares'in içinde yaşadığı Küba adlı cehennemde toplumsal denetim mekanizması olarak işkenceyi kurumlaştıran, yeni despotizmi yaratan kişinin

yönetimi altında olmuştur." Bunlar *Washington Post* ve *New York Times*'in sürekli yorumlarında yazılıydı. Castro "bir diktatör katil" olarak tanımlandı. "Gaddarlıkları bu kitapta o kadar kesin bir şekilde ifşa edilmiştir ki, yalnızca en aydınlık kafalı ve soğukkanlı Batılı aydın tiranın savunmasına koşabilir." (*Washington Post*.) Unutmayın, bu, bir adama yapılanların öyküsüdür. Diyelim ki doğru. İşkence gördüğünü söyleyen bir kişiye yapılanlar konusunda hiç soru sormayalım. İnsan Hakları Günü'nde Beyaz Saray'daki bir törende, Valladares, bu eli kanlı Küba tiranının dehşetine ve sadizmine dayanırken gösterdiği cesaret için Ronald Reagan tarafından onurlandırıldı. Daha sonra Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'na ABD temsilcisi olarak atandı; burada,, yaşadıklarını önemsiz kılacak derecede yoğun gaddarlıklar yaptıkları suçlamalarına karşı Salvador ve Guatemala hükümetlerini savunan imzalar atma yetkisi vardı. İşler böyle yapılıyor işte.

Seçici Algı

Bunlar Mayıs 1986'da oldu. İlginçtir ve rıza üretimi konusunda size bir şeyler anlatır. Aynı ayda, El Salvador'daki İnsan Hakları Grubu'nun yaşayan üyeleri —liderleri öldürülmüştü— gözaltına alındı ve işkence gördü; aralarında yönetici olan Herbert Anaya da vardı. Cezaevine konuldular — La Esperanza (Umut) Cezaevi'ne. Cezaevindeyken insan hakları çalışmalarına devam ettiler. Hukukçuydular, yeminli ifade almayı sürdürdüler. O cezaevinde 432 tutuklu

vardı. 430'undan imzalı ifade aldılar, ve hepsi yeminli ifadelerinde gördükleri işkenceyi anlatıyorlardı: Elektrik işkencesi ve diğer gaddarlıklar. Bunlardan birinde oldukça ayrıntıyla anlatılan üniforma giymiş bir Amerikalı albay da bulunuyordu. Bu beklenmedik ölçüde açık ve açıklayıcı bir tanıklıktır; belki de bir işkence odasında neler olup bittiği konusundaki açıkladığı ayrıntılarıyla tektir. Tutukluların yeminli ifadelerinden oluşan bu 160 sayfalık rapor, gördükleri işkenceleri anlatan insanların kaydedildiği bir video kasediyle birlikte cezaevinden gizlice çıkarıldı ve Marin County Interfaith Task Force adlı kurum tarafından dağıtıldı. *Ulusal basın bunu basmayı reddetti. Televizyon kanalları göstermeyi reddetti.* Yerel Marin County gazetesi *San Francisco Examiner*'da bir yazı çıktı, sanırım hepsi bu. Başka kimse bu rapora değinmedi. Jose Napoleon Duarte ve Ronald Reagan'a övgüler düzen birkaç "aydınlık kafalı ve soğukkanlı Batılı aydın"dan daha fazlasının olduğu bir dönemde gerçekleşti bu. Anaya'ya hiçbir minnet gösterilmedi. İnsan Hakları Günü'nde ortaya çıkarılmadı. Hiçbir yere atanmadı. Bir tutuklu değıştokuşunda serbest bırakıldı, ve sonra ABD destekli güvenlik güçleri tarafından katledildi. Bu ölüm üzerine çok az bilgi verildi. Medya, gaddarlıkları teşhir etmenin —üzerine oturulup suskun kalınacağına— onun hayatını kurtarıp kurtarmayacağı sorusunu asla sormadı.

Bu size, iyi işleyen rıza üretimi sisteminin çalışma biçimi konusunda bir şeyler anlatır. El Salvador'daki Herbert Anaya'nın ifşaatlarıyla karşılaştırıldığında, Valladares'in anıları, bir dağın yanındaki fare gibi bile değildir. Fakat sizin yapılacak işleriniz var. Bu bizi bir

sonraki savaşı götürür. Umarım, bir sonraki operasyon gerçekleşene dek bu konuda daha fazla şey duyacağız.

Sonuncu operasyon üzerine birkaç yorum. Sonunda buna dönelim. Daha önce sözünü ettiğim Massachusetts Üniversitesi'ndeki araştırmayla başlayalım. Bu araştırmamanın bazı ilginç sonuçları var. Araştırmada insanlara, ABD'nin yasadışı işgalleri ya da ciddi insan hakları ihlallerini düzeltmek için müdahale etmesi gerektiğini düşünüp düşünmedikleri soruldu. ABD'ndeki insanların yaklaşık yarısı etmemiz gerektiğini düşünüyordu. Yasadışı toprak işgali ve ciddi insan hakları ihlalleri örneklerinde güç kullanmalıydık. ABD bu öğüdü tutsaydı, El Salvador'u, Guatemala'yı, Endonezya'yı, Şam'ı, Tel Aviv'i, Capetown'ı, Türkiye'yi, Washington'u ve uzun bir liste oluşturan diğer devletleri bombalardık. Bütün bu ülkeler yasadışı işgal ve saldırganlık ve *ciddi* insan hakları ihlalleri örnekleridir. Bu örnekler dizisi hakkında gerçekleri biliyorsanız (ki burada üzerinden geçecek zamanımız yok), Saddam Hüseyin'in saldırganlık ve gaddarlıklarının bu dizi içine girdiğini gayet iyi bilirsiniz. En aşırıları değildir. Neden kimse bu sonuca varmıyor? Çünkü kimse bilmiyor. İyi işleyen bir propaganda sisteminde, kimse, ben örnekler dizisini liste halinde sunduğum zaman neden söz ettiğimi bilmeyecektir. Zahmet edip de bir bakarsanız, bu örneklerin gayet uygun olduğunu göreceksiniz. Bu dönemde algılanmaya uğursuzca yakın olan bir örnek alalım. Şubat'ta, bombalama harekâtının tam ortasında, Lübnan hükümeti, İsrail'den BM Güvenlik Konseyi'nin 425 no'lu kararına uymasını istedi; bu karar İsrail'i Lübnan'dan hemen ve koşulsuz olarak çekilmeye çağırıyordu. Bu kararın tarihi Mart 1978'dir. O

zamandan bu yana İsrail'in Lübnan'dan hemen ve koşulsuz çekilmesini isteyen iki karar daha çıkmıştır. Kuşkusuz İsrail bu kararlara uymadı, çünkü ABD bu işgal konusunda onu destekliyordu. Bu arada güney Lübnan terörize edildi. Korkunç şeylerin yapıldığı büyük işkence merkezleri vardı burada ve Lübnan'ın diğer kısımlarına saldırmak için üs olarak kullanıldılar. Bu onüç yıl içinde Lübnan işgal edildi, Beyrut bombalandı, %80'i sivil olan yaklaşık 20 bin kişi öldürüldü, hastaneler yerle bir edildi ve daha fazla terör, yağma ve hırsızlık yapıldı. Hepsi iyi, ABD İsrail'i destekledi. Bu yalnızca bir örnek. Bu konuda medyada herhangi bir yazı ya da İsrail ile ABD'nin BM Güvenlik Konseyi 425 no'lu kararına ya da diğer bir karara uymalarının gerekip gerekmediği konusunda bir tartışma görmediniz, kimse Tel Aviv'in bombalanması çağrısında da bulunmadı, oysa nüfusun üçte ikisinin onayladığı ilkeye göre bombalamalıydık. Kaldı ki, bu yasadışı işgal ve ciddi insan hakları ihlaliydi. Endonezyalıların Doğu Timor'u işgali yaklaşık 200 bin kişinin hayatına mal oldu. Hepsi bunun yanında önemsiz kalıyor. Endonezya ABD tarafından güçlü bir şekilde destekleniyordu ve önemli bir ABD diplomatik ve askeri desteği halen sürmektedir. Yolumuza devam edebiliriz.

Körfez Savaşı

Bu örnek size iyi işleyen bir propaganda sisteminin nasıl çalıştığını anlatır. İnsanlar, Irak ve Kuveyt'e karşı zor kullandığımız zaman, bunun nedeninin, yasadışı işgal ve insan hakları ihlallerine zor yoluyla karşılık

vermek gerektiği ilkesine gerçekten uymamız olduğuna inanabilir. Bu ilkelerin ABD'nin tavrına uygulanmasının ne anlama geldiğini görmezler. Bu da seyirlik türde propagandanın başarısıdır.

Başka bir olaya bakalım. Ağustos'dan bu yana savaşın kılıfına yakından bakarsanız, çarpıcı birkaç sesin eksik olduğunu görürsünüz. Örneğin Irak'ta aslında hayli cesur ve hayli önemli bir demokratik muhalefet vardır. Kuşkusuz sürgünde faaliyet gösterirler, çünkü Irak'ta yaşamaları olanaklı değildir. Asıl olarak Avrupa'dadırlar. Aralarında bankerler, mühendisler, mimarlar —buna benzer insanlar— vardır. Birbirlerine bağlıdırlar, sesleri çıkar ve konuşurlar. Irak demokratik muhalefetine iddiasına göre, Saddam Hüseyin'in hâlâ George Bush'un sevgili dostu ve ticaret ortağı olduğu bir dönemde, geçtiğimiz Şubat ayında, Irak'ta parlamenter bir demokrasi talebine destek sağlama ricasıyla gerçekten de Washington'a geldiler. Kesinlikle reddedildiler, çünkü ABD'nin bunda hiçbir çıkarı yoktu. Kamuoyunda da buna bir tepki gösterilmedi.

Ağustos'tan bu yana onların varlığını görmemezlikten gelmek biraz zor olmaya başladı. Ağustos'ta, yıllarca ona arka çıktıktan sonra birdenbire Saddam Hüseyin'e karşı olduk. Irak demokratik muhalefetine bu konuda bazı düşünceleri olması gerekirdi. Saddam Hüseyin'in devrildiğini ve dört parçaya bölündüğünü görmekten mutluluk duyarlardı. Saddam onların erkek kardeşlerini öldürmüş, kızkardeşlerine işkence yapmış ve kendilerini ülkeden sürmüştü. Ronald Reagan ile George Bush'un onu bağrına bastıkları bütün dönem boyunca diktatörlüğe

karşı savaşıyorlardı. Yükselttikleri sese ne oldu? Ulusal bir yayın aracına bakalım ve Ağustos'tan Mart'a kadar Irak demokratik muhalefeti hakkında neler bulabileceğimizi görelim. Tek bir sözcük bile bulamazsınız. Bunun nedeni fazla konuşkan olmamaları değildir. Bildirileri, önerileri, çağrılar ve talepleri vardır. Bunlara baktığınızda, Amerikan barış hareketi-
ninkilerden farksız olduğunu görürsünüz. Onlar Saddam Hüseyin'e ve Irak'taki savaşa karşıdır. Ülkelerinin mahvolmasını istemezler. İstedikleri tek şey barışıl bir çözümdür ve bunun olanaklı olduğunu çok iyi bilirler. Bu yanlış bir görüştür ve bu yüzden dışlanırlar. Irak demokratik muhalefeti hakkında tek bir sözcük duymayız. Onlar hakkında bir şeyler bulmak istediğiniz taktirde, Alman ya da İngiliz basınına bakmanız gerekir. Onlar da fazla şey söylemezler, fakat bizden daha az denetimlidirler ve hiç değilse bir şeyler söylerler.

Bu, propagandanın çarpıcı bir başarısıdır. Birinci olarak, Iraklı demokratların seslerine tamamen engel olunur; ikinci olarak, kimse onlara dikkat etmez. Bu da ilginçtir. Irak demokratik muhalefedinin sesini duymamış ve *neden* sorusunu sormayıp net bir yanıt almamış olmasını kulak ardı etmesi için gerçekten iyiden iyiye zehirlenmiş bir halk gerekir. Bunun nedeni Iraklı demokratların kendi düşüncelerinin olmasıdır. Onlar uluslararası barış hareketiyle uyuşurlar ve bu yüzden dışlanırlar.

Savaşın nedenleri sorununa gelelim. Savaş için nedenler sunuldu. Nedenler şunlardır: Saldırganlar ödüllendirilemezler ve saldırganlık hemen şiddete başvurarak yok edilmelidir. Savaşın, nedeni buydu.

Temel olarak öne sürülen başka bir neden yoktu. Bu savaşın nedeni olabilir mi? ABD, saldırganların ödüllendirilemeyeceği ve saldırganlığın hemen şiddete başvurarak yok edilmesi gerektiği ilkelerine uyar mı? Olguların üzerinden atlayarak aklınıza hakaret etmek istemiyorum, fakat gerçek şu ki, bu savlar iki dakika içinde okuma yazma bilen bir genç tarafından çürütülebilir. Ne var ki asla çürütülmediler. Medyaya, liberal yorumcu ve eleştirmenlere, Kongre'de tanıklık eden insanlara bir göz atın ve ABD'nin bu ilkeleri yükselttiği varsayımını kimsenin sorgulayıp sorgulamadığını görün. ABD Panama'daki kendi saldırganlığına karşı çıkıp bunu tersine çevirmek için Washington'u bombalama konusunda ısrar etti mi? Güney Afrika'nın Namibya'yı işgali 1969'da yasadışı ilân edildiği zaman, ABD gıda ve ilaç ambargosu uyguladı mı? Bu savaşa yol açtı mı? Capetown'ı bombaladı mı? Hayır, yirmi yıl boyunca "sakin diplomasi" yürüttü. Bu yirmi yıl boyunca olanlar çok da sevimli değildi. Yalnızca Reagan-Bush Yönetimi yıllarında, yaklaşık bir buçuk milyon insan Güney Afrika tarafından salt çevre ülkelerde öldürüldü. Güney Afrika ve Namibya'da olanları bırakalım şimdi. Bir şekilde duyarlı ruhlarımızı körletmedi bu. "Sakin diplomasi" ile devam ettik ve saldırganlara büyük ödüller verdik. Saldırganlara Namibya'nın en önemli limanını ve güvenlik kaygılarını dikkate alan çok sayıda avantaj verdik. Yükselttiğimiz ilke nerede? Bir kez daha, bu ilkeleri yükseltmediğimiz için bunların savaşa girme nedenleri olamayacağını göstermek çocuk oyuncağıdır. Fakat kimse bunu yapmadı — önemli olan da bu. Ve kimse bunu izleyen sonucu belirtmeye bile tenezzül etmedi:

Savaşa girmek için hiçbir neden yoktu. Bir tane bile. İki dakika içinde okuma yazma bilen bir genç tarafından çürütülemeyecek bir savaşa girme nedeni gösterilmedi. Bu, bir kez daha, totaliter bir kültürün saflık ayarıdır. Bizi korkutması gerekir; biz o kadar aşırı totaliteriz ki, hiçbir neden göstermeden ve buna da kimse dikkat etmeden ve kaygı duymadan savaşa sürüklenabiliyoruz. Bu çok çarpıcı bir olgu.

Bombalamanın başlamasından hemen önce, Ocak ayının ortasında, bir *Washington Post*-ABD kamuoyu araştırması ilginç bir şey ortaya çıkardı. İnsanlara "Irak, Arap-İsrail çatışması sorununa Güvenlik Konseyi çözümü 'karşılığında Kuveyt'ten çekilmeyi kabul etseydi, bunu destekler miydiniz?" diye soruldu. Katılanların yaklaşık üçte ikisi destekledi. Irak demokratik muhalefeti de dahil bütün dünya da destekliyordu. Dolayısıyla, Amerikan toplumunun üçte ikisinin bunu desteklediği bildirildi. Tahminen, bu düşünceyi destekleyen insanlar, dünyada böyle düşünen tek insanlardı. Kuşku yok ki basındaki kimse bunun iyi bir fikir olduğunu söylemedi. Washington'un emirleri, bizim "bağlantı"ya, yani diplomasiye karşı olduğumuz yolundaydı ve dolayısıyla herkes bu emirle kaz adımıyla yürüdü ve herkes diplomasiye karşı oldu. Basında bir yorum bulmaya çalışın — *Los Angeles Times*'da, Alex Cockburn'ın bunun iyi fikir olduğunu savunan bir köşe yazısını bulabilirsiniz. Bu soruya yanıt veren insanlar akıllarından "ben tek başınayım, fakat böyle düşünüyorum" diye geçirdiler. Irak demokratik muhalefeti gibi tek başına olmadıklarını, başkalarının da bunu düşündüğünü bildiklerini varsayalım. Bunun

varsayım olmadığını, aslında Irak'ın tam da böyle bir öneride bulunduğunu bildiklerini varsayalım. Bu, yüksek ABD görevlileri tarafından yalnızca sekiz ile on gün önceden yapılmıştı. 2 Ocak'ta, bu görevliler, Irak'ın, Güvenlik Konseyi'nin Arap-İsrail çatışmasını ve kitle katliam silahları sorununu çözmesi karşılığında Kuveyt'ten tamamen geri çekilme önerisini almışlardı. ABD Kuveyt'in işgalinden çok daha önceden bu konuyu tartışmayı reddediyordu. İnsanların önerinin gerçekten gündeme getirildiğini, yaygın bir destek gördüğünü ve aslında saldırganlığı yok etmeyi gerçekten istediğimiz ender durumlarda, başka olaylarda da yaptığımız gibi, barışla gerçekten ilgileniyorsa her mantıklı insanın tam da yapması gereken şey olduğunu bildiğini varsayalım. Bunun bilindiğini varsayalım. Tahminlerde bulunabilirsiniz, fakat ben nüfusun üçte ikisinin olasılıkla %98'e çıkacağını düşünürüm. İşte burada propagandanın büyük başarısı var. Belki de araştırmaya yanıt veren tek bir kişi bile sözünü ettiğim şeylerin hiçbirini bilmiyordu. İnsanlar tek başına olduklarını düşündüler. Bu yüzden karşı çıkış olmaksızın savaş politikasını sürdürmek mümkün oldu.

Yaptırımların işe yarayıp yaramayacağı konusunda hayli tartışma yapıldı. CIA başkanı çıkıp yaptırımların işe yarayıp yaramayacağını tartıştı. Ne var ki çok daha net bir soru konusunda hiçbir tartışma olmadı: Yaptırımlar gerçekten işe yaradı mı? Yanıt evettir, görünürde yaramışlardır — Ağustos'un sonunda belki, ama Aralık sonunda çok büyük bir olasılıkla. Irak'ın çekilme önerilerinden başka bir sonuç çıkarmak çok zordu; bu önerileri ciddi ve tartışılabilir bulan

yüksek ABD'li görevliler bunların doğruluğunu kanıtladılar ve bazı durumlarda açığa vurdular. Dolayısıyla gerçek soru şudur: Yaptırımlar gerçekten işe yaradı mı? Başka bir yol yok muydu? Genel nüfus, genel olarak dünya ve Irak demokratik muhalefeti tarafından benimsenebilir olan koşullarda bir çıkış yolu yok muydu? Bu sorular tartışılmadı ve bunların *tartışılmaması* iyi işleyen bir propaganda sistemi için olmazsa olmaz bir koşuldur. Tartışmanın olmaması, Cumhuriyetçi Ulusal Komite Başkanı'nın bu sabah Demokratlardan biri başkan olsaydı Kuveyt'in kurtarılamayacağını söylemesine olanak tanır. Başkan bunu söyleyebilir ve tek bir Demokrat çıkıp da, kendisi Başkan olsaydı Kuveyt'in yalnızca bugün değil altı ay önce kurtarılacağını, çünkü o sırada olanaklar olduğunu ve Kuveyt'in onbinlerce insan öldürülmeden ve çevresel bir katliama yol açmadan kurtarılabileceğini söylemez. Hiçbir Demokrat bunu söylemezdi, çünkü hiçbir Demokrat bu tutumu benimsemedi. Henry Gonzalez ve Barbara Boxer bu tutumu benimsedi. Fakat bu tavrı benimseyen insanların sayısı o kadar azdı ki, fiilen yoktu. Tek bir Demokrat politikacının bunu söylemediğini düşünürsek, Clayton Yeutter'in açıklamalarını yapmakta neden kendini özgür hissettiğini anlayabiliriz.

Scud füzeleri İsrail'i vurduğunda, basındaki kimse bunu alkışlamadı. Bir kez daha, bu, iyi işleyen bir propaganda sistemine ilişkin ilginç bir olgudur. Neden olmasın, diye sorabiliriz. Kaldı ki Saddam Hüseyin'in iddiaları, George Bush'un iddiaları kadar iyiydi. Bunlar neydi? Lübnan'ı ele alalım. Saddam Hüseyin, ilhaka dayanamayacağını söylüyor. İsrail'in, Güvenlik

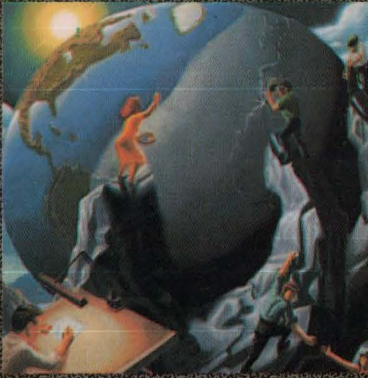
Konseyi'nin oybirliğiyle aldığı karara karşı çıkararak, Suriye'nin Goian Tepeleri'ni ve Doğu Kudüs'ü ilhak etmesine izin veremez. İlhaka tahammül edemez. Saldırganlığa tahammül edemez. İsrail güney Lübnan'ı, uymayı reddettiği Güvenlik Konseyi kararlarını ihlal ederek onüç yıldır işgal etmiş durumda. Bu süreç içinde tüm Lübnan'a saldırdı, Lübnan'ın büyük bir kısmını keyfine göre hâlâ bombalıyor. Saddam Hüseyin buna tahammül edemez. Batı Şeria'daki İsrail gaddarlığına ilişkin Af Örgütü raporunu okumuş olmalı. Yüreği kan ağlıyor. Buna tahammül edemez. Yaptırımlar işe yarayamaz, çünkü ABD onları veto eder. Görüşmeler işe yaramaz, çünkü ABD onları engeller. Geriye zordan başka ne kalıyor? Saddam Hüseyin yıllardır bekliyor. Lübnan olayında onüç yıldır, Batı Şeria olayında yirmi yıldır. Bu iddiayı daha önce de duydunuz. Bu iddia ile sizin duyduğunuz arasındaki tek fark, Saddam Hüseyin'in yaptırım ve görüşmelerin işe yaramayacağını, çünkü ABD'nin onları engellediğini içtenlikle söylemesidir. Fakat George Bush bunu söyleyemez, çünkü yaptırımlar görünürde işe yaradı ve görüşmelerin de işe yarayacağı düşünmek için her türlü neden vardı — şu an hiçbir görüşmenin olmadığını açıkça söyleyerek, görüşmeler konusunda ısrarlı olmayı reddetmesi dışında. Basında buna değinen tek bir kişi gördünüz mü? Hayır. Bu önemli değildir. Bu, bir kez daha, okuma yazma bilen bir gencin hemen tahmin edebileceği bir şeydir. Fakat kimse buna değinmedi, hiçbir yorumcu, hiçbir editör. Bu, bir kez daha, çok iyi işleyen bir totaliter kültürün göstergesidir. Rızanın üretilmesinin işe yaradığını gösterir.

Bu konuda son yorum. Birçok örnek verebiliriz, siz de birçok örnek bulabilirsiniz. Saddam Hüseyin'in dünyayı fethetmek üzere olan bir canavar olduğu düşüncesini —buna ABD'de yaygın ve gerçekçi olmayan bir tarzda inanılır— ele alalım. İnsanların kafalarına defalarca sokulmuştur: Saddam herşeyi ele geçirmek üzere. Şimdi onu durdurmalıyız. Saddam nasıl bu kadar güçlü olabildi? Irak küçük, sanayi altyapısı olmayan bir Üçüncü Dünya ülkesi. Irak sekiz yıldır İran ile savaşıyor. Yani devrim sonrası İran ile. Subaylarının ve askeri gücünün büyük bir kısmı bu savaşta yok oldu. Irak bu savaşta biraz destek gördü. Sovyetler Birliği, ABD, Avrupa, belli başlı Arap ülkeleri ve Arap petrol üreticileri onu destekledi. İran'ı yenemezdi. Fakat birdenbire dünyayı fethetmeye hazırdı. Bu noktaya değinen birini gördünüz mü? Doğrusu şu ki, Irak, ordusu köylülerden oluşan bir Üçüncü Dünya ülkesiydi. Şimdi tonlarca istihkâmlar, kimyasal silahlar vb. konusunda bilgisizlendirme olduğu teslim ediliyor. Fakat buna değinen birini gördünüz mü? Hayır. Bunu belirten bir kişi bile bulmadınız, kimseyi bulamadınız. Bu durum çok tipik. Bunun, Manuel Noriega'ya aynı şey yapıldıktan tam bir yıl sonra yapıldığına dikkat edin. Manuel Noriega, George Bush'un dostu Saddam Hüseyin ya da George Bush'un Pekin'deki diğer dostlarıyla ya da George Bush'un kendisiyle karşılaştırıldığında önemsiz bir katildir. Onlarla karşılaştırıldığında Manuel Noriega hayli önemsiz bir katildir. Kötü bir katil, fakat bizim hoşlandığımız türden bir birinci sınıf katil değil. Haketmediği bir büyüklüğe kavuştu. Uyuşturucu kaçakçılarına yol göstererek bizi yok edecekti. Hızla

hareket edip onu ezmeli, yüzlerce belki binlerce insanı öldürmeli, iktidarı zayıf, belki ancak yüzde sekizi bulan beyaz oligarşiye teslim etmeli ve ABD'li subayları siyasal sistemin her köşesinde denetim noktalarına yerleştirmeliydik. Bütün bunları yapmak zorundaydık, çünkü herşeyden önce kendimizi korumak zorundaydık, yoksa bu canavar bizi yok edecekti. Bir yıl sonra aynı şey Saddam Hüseyin tarafından yapıldı. Buna değinen kimse oldu mu? Ne olup bittiğine ya da neden olup bittiğine değinen kimse oldu mu? Bunu iyice araştırmalısınız.

Bunun Creel Komisyonu'nun 1916-17'de yaptıklarından çok farklı olmadığına dikkat edin: Komisyon pasifist bir halkı, altı ay içinde, Belçikalı bebeklerin kollarını koparan barbarlardan kendimizi korumak için Alman olan herşeyi yok etmek isteyen isterik bir topluma dönüştürmüştü. Teknikler, televizyon ve çok miktarda parayla belki daha karmaşık hale gelmiş olabilir, fakat son derece gelenekseldir. İlk yorumuma geri dönersek, konunun yalnızca bilgisizlendirme ve Körfez krizi olmadığını düşünüyorum. Konu çok daha geniştir. Özgür bir toplumda yaşamak isteyip istemediğimizle, ya da marjinalleştirilen, dikkati başka yönlere çekilen, terörize edilen, yurtsever sloganlar haykıran, kendi yaşamları için korkan ve onları yok olmaktan kurtaran lidere hayranlık duyan şaşkın sürüyle; eğitilmiş kitlelerin emir komuta zincirine uyduğu, tekrar etmeleri istenen sloganları tekrarladığı, toplumun içeride yozlaştığı, dünyayı ezmemiz karşılığında başkalarının bize ödül vereceğini umarak bir paralı asker devleti haline geldiğimiz, kendi kendini dayatan

bir totaliterlik biçimi altında yaşamak isteyip istemeyeceğimiz sorunudur bu. Bunlar seçenekler. Karşı karşıya gelmeniz gereken bir seçenek. Bu soruların yanıtı *sizin* ve *benim* gibi insanların ellerindedir asıl olarak.

Noam Chomsky daha önce yayınladığımız **Medya Gerçeği** adlı kitabında medyanın kamuoyunu ve tüm kamusal alanları nasıl bir cendereye soktuğunu zengin örnekleriyle işlemektedir. Demokrasi öncesinin gerici, faşist, çağdışı güçlerinin sopası demokrasilerde yerini medyaya bırakırken, aynı totaliter toplumların yaratıldığını ya da amaçlandığını gördük.

Medyanın bizi sermayenin egemen devletlerin arzularına boyun eğen, onların istedikleri gibi üreten ve tüketen tutsaklar haline dönüştürmesini televizyonlarımızın başında oturarak bekleyecek miyiz? Ne yapılabilir? Biz ne yapmalıyız?

Bir sorunu önüne koyan herkesin söyle ya da böyle bir yanıt da olacaktır. Elinizdeki kitapta çözüm arayışlarının ikisini bulacaksınız. Medyanın devlet ve şirketler tekelinden kurtararak halkın eline verilmesi mücadelesinin yürüten Immediast'lar ve Noam Chomsky.

Dünyamızı yalanın, gösterinin, şiddetin arenasına dönüştüren medya boyunduruğundan kurtulma niyeti ve çabası taşıyanların gözardı edemeyecekleri iki ses. Gerisi bize kalmış...

ISBN-975-7350-00

9 789757 350002

t ü m z a m a n l a r y a y ı n c ı l ı k